

Leto XIX. Stev. 8

DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIČ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SIBL
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjevLjudska
PRAVICABORBA
GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE»LJUDSKA PRAVICA
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

RESOLUCIJA SLOVENSKO-HRVATSKE PROSVETNE ZVEZE

Uresničite enakopravnost
Slovencev in Italijanov v coni A

Skupščina Zveze protestira zoper protijugoslovanske manifestacije in izpade

Trst, 10. jan. (Tanjug). — Na skupščini Slovensko-hrvatske prosvetne zveze v Trstu so delegati, člani te organizacije, zahtevali v soglasno sprejeti resoluciji, naj nemudoma uresniči enakopravnost slovenskega prebivalstva z italijanskim.

»Po naravnem pravu,« je rečeno v resoluciji, »po Ustanovni listini Zdrženih narodov, mirovne pogodbe v Italijo in naših slovenskih pravicah zahteva skupščina, naj se takoj uresniči enakopravnost Slovencev in Italijanov cone A« ter naj uvedejo dvojezične javne napise, stalno in samostojno upravo slovenskega šolstva cone A, odpro zadostno število otroških vrtec in drugih šol, ustvarijo stalnost slovenskega učnega osebja, povrnejo škodo, ki so jo Slovenci utrpeli na svojem premoženju pred fašistično in med fašistično vladavino, uresniči enakopravnost Slovencev na gospodarskem in socialnem torišču, priznajo pomolj iz javnih sredstev za vzgojnih zavodov, prenehajo z razlastitvijo slovenske zemlje in pretvarjanjem narodnostne podobne slovenskega ozemlja ter razveljavijo

jo sklep z dne 8. oktobra lani, po katerem naj bi cona A STO prišla pod Italijo.

Resolucija ugotavlja, da so pogoji za uspešni prosvetni in kulturni napredek Slovencev in Hrvatov v anglo-ameriški coni STO iz leta v leto slabši, saj oblasti trdovratno uveljavljajo protislovenske zakone nekdanjih fašističnih oblasti ter krepijo tu-

ji, Slovencev nenaklonjeni vpliv, pri čemer prepuščajo najvažnejše oddelke javne uprave rimskim uradnikom.

Resolucija obsoja vse primere in manifestacije protislovanstva ter posebej graja sklep z dne 8. oktobra, poudarjajoč, da bi le-ta še bolj zavrl prosvetni in kulturni napredek Slovencev cone »A« STO.

OSVOBODILNA FRONTA STO ZAHTEVA
SAMOSTOJNO UPRAVO
ZA SLOVENSKE ŠOLE

Trst, 10. januarja (Tanjug). Tržaška osvobodilna fronta je danes zahtevala, naj bi ustanovili samostojno upravo za slovenske šole. To je zahtevala v resoluciji, ki jo je sprejela na sestanku predsednikov in tajnikov osnovnih organizacij Osvobodilne fronte Trsta in drugih krajev cone A na sedežu tržaške Osvobodilne fronte.

Resolucija protestira proti zahtevam irendentične večine v tržaškem občinskem svetu, naj bi krajevne šolske oblasti pod nadzorstvom italijanskih funkcionarjev odločile, komu naj bi pripadalo novo šolsko poslopje pri Sv. Ivanu ter poudarja, da te oblasti nimajo nobene pravice odločati o slovenskem šolstvu, saj so ob vsaki priložnosti jasno izpričale svoje fašistične nazore.

Anglo-ameriška vojaška uprava je večeraj sklenila, naj bi bila v novem šolskem poslopju slovenska šola. Resolucija Osvobodilne fronte pravi, da je nova irendentična gonja, ki so jo organizirali ob tej priložnosti, odsev sovražstva in šovinistične nestrpnosti proti temeljnim in naravnim pravicam tržaških Slovencev. Na sestanku so prav tako zahtevali razveljavljenje fašistične zakonodaje na vseh toriščih javnega življenja in prenehanje čedalje hujšega zapostavljanja slovenskega življa.

Francija bo v Berlinu
sprožila indokitaško
vprašanje

Pariz, 10. jan. (AFP). Državni tajnik v obrambnem ministrstvu Pierre de Chevigne je izjavil, da bo Francija izkoristila priložnost in na berlinski konferenci sprožila jasno in realistično vprašanje Indokine.

Nad 90 milijard
za socialno zavarovanje

Sekretariat za socialno zaščito pri Zveznem izvršnem svetu obvešča, da bodo letošnji izdatki za socialno zavarovanje presegli znesek 92 milijard dinarjev. Približno 27,5 milijarde dinarjev bi porabili za pokojninske dajatve in več kot 39 milijard za otroške doklade. Ostalih 26 milijard bi porabili za zdravstveno zaščito zavarovancev in različne denarne izdatke.

Letošnje dajatve, ki bi znašale nekaj več kot 10% celotnega zaračunljivega nacionalnega dohodka, bi se razmeroma neznatno povečale v primeru izdatki socialnega zavarovanja v minulem letu. Povečanje, ki bi bilo spričo povečanja števila zavarovancev logično, ne pride v poštev predvsem z avtoriteto tega, ker so se spremembe uredbe o otroških dokladah avgusta leta 1953 nekoliko znižali izdatki za socialno zavarovanje. Zato tudi domnevajo, da bodo letošnji izdatki nasproti lanskim v glavnem enaki.

Nov način finansiranja socialnega zavarovanja, ki ga sedaj uvajajo, čeprav ne pomeni v bistvu nekaj načelno novega, je vsekakor pomemben korak za

Snežni zameti na cesti
Bitolj—Resan

Bitolj, 10. jan. — Snežni zameti so prekinili sleherni promet med Bitoljem in Ohridom. Danes trajajo že drugi dan brezuspešni napori, da bi vzpostavili promet med Bitoljem in Resnom.

Publicist Fisher
o Jugoslaviji

Nero Delhi, 10. jan. (Tanjug). Znan ameriški publicist Louis Fisher je objavil članek v delhijskem časniku »Times of India«, v katerem, pišoč o jugoslovanski stvarnosti, sodi, da je Jugoslavija odvrгла stalinski totalitaristični sistem, ki je temeljil na nacionalizaciji in vsemoči države, in ubrala pot nadaljnje socializacije proizvodnih sredstev.

Poudarjajoč, da stopa Jugoslavija po svoji lastni poti, piše Fisher: »Vsaka država ima svojsko razvojno pot. Tisto, kar je primerno za Ameriko, ni nujno, da je dobro za Anglijo, tisto pa, kar ustreza Rusiji, prav gotovo ne bo ustrezalo Jugoslaviji ali Kitajski, zlasti ne, če vemo, kako porazni so rezultati sovjetov.«

Fisher pa tudi sklepa, da bodo jugoslovanske izkušnje imele velik pomen za nadaljnji razvoj družbe, zlasti v nerazvitih azijskih deželah.

Indija zoper pogodbo
ZDA—Pakistan

Nero Delhi, 10. jan. (Tanjug). Po Nehrujevi desetdnevni turneji po Indiji sodijo delhijski politični opazovalci, da je indijsko ljudstvo enodušno v odporu zoper sklenitev morebitne vojaške pogodbe med Pakistanom in ZDA.

Besede indijskega predsednika Nehruja, da bi takšna pogodba pomenila vrnitev kolonialnega sistema na že osvobojena azijska področja, presojajo ti krogi kot docela upravičeno trditve, upoštevajoč svojeke pogoje gospodarsko nerazvite in politično nezadostno urejene države, kot je Pakistan.

Nove nade za Korejo?

Čim bolj se bližja 23. januar, ko bi bilo treba po sporazumu o premirju spustiti iz taborišč preostalih 22.000 neregularnih ujetnikov, ki se nočejo vrniti domov, tem živahnjeja je politična dejavnost na obeh straneh, ki pa teži dejansko po dalekosežnejših ciljih, kot je zgolj vprašanje ujetnikov.

Položaj, ki je nastal spričo težav, ki ovirajo, da bi premirje spremenili v mir, daje mnoge možnosti. Predvsem daje priložnost, da bi premirje prekršili in začeli nove sovražnosti. Čeprav ni bistveno za uspešno sklenitev miru, nudi vprašanje ujetnikov možnost groženj in pritiska, ker je težavno verjeti, da je v sedanjem položaju kdo izmed nasprotnikov pripravljen začeti nove sovražnosti.

Dejansko postaja čedalje določneje vprašanje, ali bodo Kitajsko priznali, ali bodo z njo navezali trgovinske stike ali ne, oziroma, ali je možno sožitje med Kitajsko in ZDA, ali pa sta nujna stalno sovražstvo in uničevalna vojna.

V tej luči so zanimive izjave, ki jih je bilo te dni slišati tako v ZDA kot na Kitajskem. Predsednik Eisenhower je označil pakt s Sing Man Rijem kot pomembno dejanje za »nadaljnji razvoj našega varnostnega sistema na Tihem oceanu«. Razen tega je predsednik zadržal Kongresu, da bo še nadalje Cankajškiju vojaško in gospodarsko pomagal. Eisenhowerjeva izjava bi lahko vzbudila vtis, da ZDA še niso

pripravljene sprijazniti se z obstojem neodvisne Kitajske, čeprav je takšno stališče nakopalo precejšnje težave med zavezniki. ZDA pa prepričujejo ostali svet, da nevarnost agresije še ni minila, ter dajejo vedeti, da pričakujejo dokaze miroljubnosti na drugi strani, ki naj jih pokaže predvsem v Indokini.

Po drugi plati pa je iz predvčerajšnje Ču En Lajeve izjave videti, da je Kitajška pripravljena nekatera nova popuščanja glede korejskega vprašanja. Vtem ko se zavzemajo za nadaljevanje pogajanj in dajo vedeti Amerikancem, da so pripravljene zvedeti tudi za njihovo stališče, se Kitajci delajo, kot da ne vztrajajo več na udeležbi Sovjetske zveze kot »neutrálne države« na politični konferenci o Koreji, kar je bilo doslej jabolko razdora v zvezi s to konferenco.

Značilno in dejansko bistveno pa je, da je Ču En Laj to svojo korejsko izjavo začel z berlinsko konferenco, oziroma z nadejaji, da bo za njo prišlo do sestanka petih, se pravi ob udeležbi Kitajske. S tem, da so postavili težišče korejskega vprašanja na to plat, priča, da so Kitajci morda pripravljene glede korejskega vprašanja popustiti v zameno za priznanje zakonitosti svoje vlade in statusa Kitajske kot velisle.

Pogajanja so torej v prid obema strankama. Zlasti pa so v prid Koreji in miru na tem delu sveta. V. T.

NOVOLETNA POSLANICA ZAPOTOCKEGA

V ČSR »razprava« o osnutku volilnega zakona

Menda ne bodo več imenovali članov raznih oblastnih odborov, ampak jih bodo odslej volili

Dunaj, 10. jan. (Tanjug). — Predsednik češkoslovaške republike G. Antonin Zapotocki je v svoji novoletni poslanici dejal, da letos ne bodo več imenovali članov nacionalnih odborov (mestnih in pokrajinskih svetov) centralne oblasti, pač pa bodo le-te izvolili »tako, da bodo lahko tudi nepartijski sodelovali pri tem delu.«

Prški radio je sinoči prinesel izjavo češkoslovaške vlade, da bodo osnutek zakona, ki se nanaša na volitve nacionalnih odborov, pa tudi načrte o poslovanju le-teh ter o njihovi pristojnosti, predložili v »splošno razpravo.«

»Češkoslovaška vlada,« poroča prški radio, »pripisuje izredno velik pomen tej splošni razpravi.«

Nesreča potniškega letala

London, 10. januarja (R) — Na poti iz Rima v London je danes strmoglavilo britansko potniško letalo na reaktivni pogon tipa Comet. Pogrešajo 30 potnikov in 6 članov posadke.

ki bo na javnih sestankih po vseh mestih, v ustanovah, na farmah in šolah.

Vlada je imenovala odbor, ki naj bi organiziral splošno razpravo. V odboru so med drugim predsednik vlade Vilem Širok,

prvi tajnik CK KP Češkoslovaške Antonin Novotny, podpredsednik vlade in minister za kulturo Vaclav Kopecky, minister za obnovo Emanuel Šlehta (socialist), minister za zdravstvo Josef Kisely itd.

V ZDA BODO ZAČELI GRADITI

NAJVEČJI »RABIJALEC ATOMOV«

To napravo bodo gradili 6 let in bo stala 20 milijonov dolarjev

Washington, 10. jan. (AFP). — Državna komisija za atomsko energijo je sinoči objavila, da se bo v kratkem lotila gradnje državnega »rabijaleca atomov«, ki ga bodo uporabljali pri odkrivanju zadnjih skrivnosti stroja atomskega jedra.

To napravo, ki bo desetkrat večja in desetkrat močnejša od sedaj najmočnejše, bodo postavili v državnem atomskem laboratoriju v Brookhavenu (New York).

Stala bo približno 20 milijonov dolarjev in jo bodo gradili 6 let.

Ta novi »rabijalec atomov« z obsegom 800 m bodo bržkone zgradili pod zemljo, da bi zagotovili največjo zaščito pred žarki, ki jih bo izžareval v obliki izstrelkov, ki bodo razvijali 25 milijard elektronskih voltov energije. Takšni žarki bodo dosegli hitrost svetlobe.

Državna komisija za atomsko energijo se nadeja, da se ji bo s to orjaško napravo posrečilo prodreti v skrivnosti stroja atomskega jedra in s tem povečati energijo, ki jo pridobiva ob razbijanju atomov.

Dosedanji največji »rabijalec atomov« na svetu je »kozmozom« v Brookhavenskih laboratorijih. Le-ta sprošča protone z energijo približno 2.300.000 elektronskih voltov.

Egiptovski nevtralizem

London, 10. januarja (Tanjug) Diplomatski sodelavec »Sunday Timesa« piše, da egiptovski uradni krogi odkrito poudarjajo, da bo egiptovska vlada sprejela nevtralnopolitično kot alternativo zavezništva z Zahodom, če ne bo dosežen sporazum z Veliko Britanijo o bodočnosti Sueskega prekopa.

André Denis izključen

Pariz, 10. jan. (AFP). — Nacionalni komite narodnorepublikanskega gibanja je potrdil sklep svoje izvršne komisije o izključitvi André Denisa, poslanca iz Dordovne. Komisija je v obrazložitvi sklepa poudarila, da je Denis stalno glasoval proti sklepom parlamentarne skupine in da je podpiral težnje, ki so blizu levici.

II. ZIMSKOŠPORTNI TEDEN GORENJSKE

MLADI SE UVELJAVLJAJO
zmagala pa sta Angela in Matevž Kordež

Včerajšnja nedelja je bila prva v letošnji sezoni, ki je minila v znamenju številnih tekmovalcev na snežnih poljanah, skakalnicah in ledu. Vse je spravila pokonci. Na Bledu so se v okviru »gorenjske zimske olimpiade« pomerili naši najboljši tekači, skakalci so se kosali na skakalnicah v Celju in Mariboru, pa tudi hokejisti so tekmovali, kdo bo najuspešnejši na ledu. Na vseh teh tekmovalnih so imeli naši tekmovalci priložnost meriti silo z Avstrijci, Nemci in Švedi ter mnogokrat dokazali, da so boljši.

Bled, 10. jan. Danes ob 10. uri so bile na Bledu v okviru II. zimskošportnega tedna Gorenjske tekme v teku na 15 km za člane in 10 km za čalnice. Startalo je 44 tekmovalcev, med njimi tudi 5 Avstrijcev, 2 Nemca ter 7 naših tekmovalčev.

Proga, ki sta jo trasirala naša znana olimpijca Zemva in Smolej, je vodila od fizikalnega doma ob jezuru prek Pristave, od tu pa se je vzpenjala proti Poljšici in se obrnila prek Krnice, Gorji in Podhuma spet na Bled pred fizikalni dom, kjer je bil cilj.

Tekme, ki so veljale tudi kot izbirne za sestavo naše reprezentance za Badgastein, so se udeležili vsi naši najboljši tekmovalci, stari in mladi. Pred tekmovaljem so bili vsi tekmovalci z izjavami zelo skopj. Za glavna

favorita so sodili Matevža Kordeža in Pogačnika.

Tudi to pot je zmagal Matevž Kordež, ki je imel srečo v mazanju. Njegovo prvo mesto ni presenetilo (Nadaljevanje na 7. strani)

DOLOČENI STA REPREZENTANCI
ZA SMUČARSKÉ TEKME

Bled, 10. jan. Danes popoldne je komisija smučarske zveze Slovenije določila reprezentante tekačev, ki bosta nastopili v tujini. Reprezentante so razdelili v dve skupini. V prvi skupini, ki bo nastopila od 29. do 24. januarja v Badgastelnu, so: Matevž Kordež, Hlebanja, Rožič, Kan-

dare, Pogačnik in Janez Pavlič. V drugi skupini pa, ki bo 14. januarja tekmovala na Zg. Stajerskem v Avstriji: Gasper Kordež, Knific, Sliivnik in Cveto Pavlič. Razen teh bo v drugi skupini na tem tekmovalju sodeloval tudi Matevž Kordež.

L. J.

Nacistične spletke
na Koroškem

Celovec, 10. jan. — Nedavno smo poročali, da je dala koroška državna vlada v razpravo osnutek zakona o dvojezičnih šolah, po katerem bi ukinili 37 dvojezičnih šol na Koroškem. Ta osnutek je spodbudil nacistične elemente na Koroškem in v Avstriji, da so sprožili ostro gonjo z namenom, da bi dosegli ukinitev tudi ostalih dvojezičnih šol, ki jih novi osnutek zakona še pušča. Ta nacistična gonja priča, da vsako popuščanje njihovim zahtevam sproži še večje zahteve v škodo koroških Slovencev.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS
Stanje vremena 10. januarja ob 7. uri zjutraj: Področje nizkega zračnega pritiska nad Skandinavijo se je razširilo proti jugu. S tem so frontalne motnje dosegle zahodno Sredozemlje in bodo tu povzročile razvoj depresije. Le-ta bo že jutri nekoliko postopajala vremenno stanje v naših krajih. V Jugoslaviji je bilo danes dopoldne pretežno oblačno vreme, vzhodnem in osrednjem delu dežele snežilo. Temperatura od -14 do -5°C.
Napoved za ponedeljek, 11. jan.: Narasčajoča oblačnost do pretežno oblačnega vremena. Nagibenje k snežnim padavinam. Na Primorskem bo nastopila burja. Temperatura ponoči od -16, čez dan okoli -2, na Primorskem od -4 do +4°C.
Snežne razmere dne 10. januarja: Ljubljana 20 cm pršica, Planica 39 cm pršica, Jezerško 26 cm pršica, Slovenj Gradec 20 cm pršica, Celje 21 cm pršica, Maribor 21 cm pršica, Murska Sobota 18 cm pršica, Postojna 17 cm pršica, Novo mesto 29 cm južnega snežnega snega, 7°C večina in Planina 10. oz. anega.

KOMENTAR O DELU KOMISIJE ZA POSLOVNIK ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Iskanje najprimernejših oblik

V minulem tednu se je razvijala v komisijah Zvezne ljudske skupščine zelo živahna, raznovrstna, nova, dinamična razprava o skupščinskem poslovniku. Ta razprava o najvišjem domu je zrcalo iskanja za naše razmere najprimernejših oblik, iskanka novega, naprednega v obliki demokracije. Razen tega kaže ne le na spremembe, ki so nastale v našem družbenem in političnem razvoju, marveč tudi na naše potrebe, da iščemo nove, prikladne oblike dela. Stare oblike ponekod ne ustrezajo, ker gre čisto za oblike, o katerih bi človek dejal, da so presajene iz drugih razmer in zato nesprejemljive, novih pa še nismo našli. Za nove oblike je potrebna praksa. Poslovniki pa niso nič drugega kakor skupek oblik in postopkov, po katerih bo Zvezna ljudska skupščina delala. So pa tudi osnovna načela: demokratičnost in ekonomičnost o delu skupščine.

Kaj bolj ustreza našim razmeram? Katere in kakšne oblike so najbolj sprejemljive? Na ta vprašanja je naša praksa že precej odgovorila.

Tajno glasovanje je bolj demokratično prav zato, ker je tajno, ker ga nihče ne kontrolira. Tajno glasovanje je prevladalo tudi v nekaterih delih na Zahodu. To glasovanje ima svoje name in opravičila v vrsti primerov, ko volimo funkcionarje in organe, ker tajnost omogoča, da se volivci svobodno, nemoteno odločijo, brez slehernih posledic za tiste, ki so glasovali tako ali drugače. To načelo smo pri nas sprejeli v večini primerov. Tajno glasovanje je prevladalo v našem volilnem sistemu. Tajno volimo naše ljudske odbore, ljudske poslance, delavske svete, vodstvo v političnih organizacijah, vodstvo v raznih drugih organizacijah itd.

Ali pa velja to načelo v celoti tudi za politike v tem našem najvišjem organu oblasti, v Zvezni ljudski skupščini, za volitve njenih organov in funkcionarjev? To je bila tema, o kateri so precej razpravljali v komisijah, pri čemer so nekateri člani komisije resnici na ljubo kolebali.

V začetku razprave je bila dokaj močna težnja, da bi bilo glasovanje na volitvah vseh organov Zvezne ljudske skupščine tajno. Utemeljitev: takšno glasovanje je bolj demokratično od javnega.

Precej argumentov pa je bilo za drugo mnenje: da je v naših razmerah v Zvezni ljudski skupščini javno glasovanje bolj demokratično. Argumenti: tajno glasovanje je ustrezalo meščanskim parlamentom, kjer je več političnih strank, kjer je poslanec samo tako omogočen, da se svobodno odloči. V naših razmerah pa to ni potrebno. Če upoštevamo vlogo ljudskih poslancev v Zvezni ljudski skupščini, njihovo politično zrelost, če pomislimo, da nimajo nobenih razlogov, da bi se bali javno izpovedati svoje nazore, vidimo, da nam bolj ustreza javno glasovanje. Ljudski poslanci bodo lahko javno in odkrito povedali, kakšno je njihovo stališče. Važno je tudi, da morajo volivci in vsa naša javnost vedeti, kako se po-

Mednarodna železnika konferenca na Dunaju

Beograd, 9. jan. — Od 12. do 16. januarja bo na Dunaju konferenca predstavnikov železniskih uprav Avstrije, STO, Jugoslavije in Italije, na kateri bodo obravnavali vprašanje prevoza avstrijskega blaga v tranzitu prek tržaškega in reškega pristanišča.

Porast industrijske proizvodnje

Največji je porast v elektroindustriji — Proizvodnja v tekstilni industriji je padla za 5 odstotkov

Beograd, 10. jan. — Najnovejši podatki Zveznega zavoda za statistiko in evidenco pričajo o znatnem porastu industrijske proizvodnje v Jugoslaviji. Celoten obseg proizvodnje 17 industrijskih panog je porastel od januarja do novembra lani za 11% v primeri z istim razdobjem 1952. Konec decembra so strokovnjaki predvidevali, da bo letni porast industrijske proizvodnje znašal 10 do 11 odstotkov, zdaj pa nekateri domnevajo, čeprav še manjkajo podatki za december, da bi to povečanje lahko znašalo tudi 12%.

Največji porast proizvodnje je dosegla elektroindustrija z indeksom 140, živilska industrija 136, pridobivanje nafte 129, industrija nekovin 123, kovinska industrija 120, črna metalurgija 117 itd. Splošni indeks industrijske proizvodnje po ljudskih republikah se giblje takole: Slovenija 114, Hrvatska 115, Srbija 110, Makedonija 105, Bosna in Hercegovina 103 in Črna gora 97.

samezni poslanci drže v skupščini, kakšne teze in gledišča v posameznih važnih sklepih zagovarjajo.

Pojavilo se je tudi kompromisno naziranje, da bi skupščina pred glasovanjem odločila, ali bo glasovanje javno ali tajno. Argumenti: javno in tajno glasovanje sta enako demokratična, od skupščine pa je odvisno, da sklepe, za katere se bo odločila. Večina je vendarle sprejela predlog: da bodi glasovanje praviloma javno, na predlog enega ali več poslancev pa lahko skupščina sprejme, da bo tajno. Sta pa tudi dve izjemi. Predsednika republike volijo praviloma tajno, Zvezni izvršni svet pa javno.

Kaže, da smo našli izhod, ki najbolj ustreza sedanjim razmeram. Vendar pa je ostal pridržek — ali je bil to najboljši izhod?

To vprašanje, samo v drugačni obliki, z obrnjeno grupacijo mnenj, so načeli ob nekem drugem vprašanju. Gre za predlog, po katerem vrstnem redu bo predsedujoči dajal besedo prijavitelju, govornikom. Nekdo je predlagal, naj bi predsedujoči dajal besedo izmenoma, to se pravi, najprej enemu govorniku, ki je »za predlog«, potem pa tistemu, ki je »proti«, potem spet prvemu, ki je »za« itd. Bil je tudi nasprotni predlog, da bi dajal besedo govornikom v isti vrsti, kakor so prijavitelji.

Argumenti za prvi predlog: poslovnik Zvezne ljudske skupščine ne more domnevati, da bodo vsi predlogi v načelu sprejeti. Treba je domnevati, da bodo tudi nasprotni predlogi. Na pr. v komisijah, ki so obravnavale poslovnik, so bili eni »za«, drugi »proti«. Čeprav imajo takšne določbe v meščanskih parlamentih, so demokratične in sprejete za zaščito manjšine. Denimo, da bodo ljudje, ki bodo v načelu nasprotovali posameznim predlogom. Postaniti protipredlog pa ne pomeni biti proti socializmu. Pri nas imamo bolj mnenj, zato je treba dati manjšini pravico, da govori takoj za govornikom, ki je »za«.

Argumenti tistih, ki so proti temu predlogu: v naših razmerah v naši sestavi skupščine je brez pomena vnaprej zahtevati od poslancev, naj se izrečejo »za« ali »proti«, ker so lahko »za« in »proti«. Tako poslanci prisilimo, da bi se že vnaprej izrekli, ali je »za« ali »proti«. Praksa je pokazala, da poslanci še zmeraj malo govorijo. In če od njih zahtevamo, naj se odločijo »za« ali »proti«, tedaj si upajo še manj govoriti. Te določbe, dajati besedo govornikom izmenoma, je anarhizem, prepisan iz meščanskih parlamentov, kjer imajo opozicijo. Takšen predlog tudi ni demokratičen, ker daje privilegije ljudem, ki bodo govorili proti. Dalje, vsak prijavitelj govornik bo prišel na vrsto, da bo govoril. Nobene nevarnosti ni, da ne bi govoril.

Izid glasovanja je bil: v komisiji Zveznega sveta je 6 poslancev glasovalo »za«, 2 pa »proti« — ta komisija je torej zavrnila predlog, da bi poslancem, ki so proti, dajali besedo izven vrstnega reda. V komisiji zbora proizvajalcev pa je bilo nasprotno: štiri poslanci so glasovali »za«, trije pa »proti«. Ta komisija je torej predlog sprejela. Ker pa ga je komisija Zveznega sveta zavrnila, je predlog propadel.

Vidimo torej, da je bilo tu kolebanja največ in da so bila mnenja malone deljena. Tisti poslanci, ki so bili za tajnost glasovanja, so bili večinoma za govorjenje o prigrisloti.

Ali so našli najboljši izhod? Ostalo je odprto vprašanje, o katerem bo spregovorila zadnja beseda Zvezna ljudska skupščina. Ta dva primera sta na eni strani pokazala prizadevanje in napore komisij, da bi našle najbolj sprejemljive, najboljše in za naše razmere najprimernejše oblike in določbe o delu v skupščini, na drugi strani pa ustvarjalno vlogo članov komisij. Osnutek, ki so ga izdelali strokovnjaki Zveznega izvršnega sveta, je doživel na koncu razprave več zelo pomembnih sprememb. Proti in drugo dejstvo samo dokazuje, da bo tudi delo drugih organov in vse ljudske skupščine zelo plodno.

Toša Popovski.

Mnogi delavci še ne čutijo, da so upravljalci podjetij

ker večkrat ne morejo uveljaviti svojih pravic
Z občnega zbora sindikata v Litostroju, ki je razpravljal predvsem o delavskem upravljanju

Ljubljana, 10. januarja.

Danes je bil v Litostroju redni letni občni zbor tamkajšnjih sindikalnih organizacij, ki se ga je udeležila tudi organizacijska sekretarka CK ZKS tov. Vida Tomšič.

Občni zbor je obravnaval kopico raznih problemov, ki zasipljejo sindikalno organizacijo v tem podjetju. Iz vse te obširne problematike je že od začetka občnega zbora sililo v ospredje poglavito vprašanje — delavsko upravljanje — ki ga je večurna razprava tu in tam drobila v nebitvene probleme in se je debata osredotočila ob njem šele pred koncem zbora.

Hude napake, ki dolgo niso prišle na dan

Tajnik sindikalne organizacije tov. Jože Barlič je v svojem poročilu omenil, da sindikat uspešno sodeluje z delavskim svetom, kar se je pokazalo na primer pri delitvi presežnih plač in odpuščanju oziroma sprejemu ljudi. Kritiziral pa je, da nekateri člani sindikata (ki se bojijo zamerje ali pa nimajo dovolj zaupanja v sindikat) ne opozarjajo na nepravilnosti najprej sindikalnega vodstva ali organov delavskega upravljanja v podjetju, marveč obveščajo forume izven kolektiva. Tov. tajnik je dejal, da je treba vsako stvar razjasniti najprej doma, v kolektivu. Nedavno so v podjetju odkrili hude nepravilnosti. Skupina delavcev je sklepala pogodbe z nekaterimi

V Zaječaru grade novo tekstilno tovarno

Na prostoru kakih 4 ha so začeli v Zaječaru graditi novo poslopje za tekstilno tovarno »Timočanka«. Sedanji prostori ne ustrezajo delovnim pogojem, ker so raztreseni po mestu, kar delo tudi podružuje. Razen tega so delavnice tesne, da jih ni moč dobro zračiti. Zato skoraj polovica delavcev stalno boleha.

Novo tovarniško poslopje bo zgrajeno po vseh predpisih higienskih in tehničnih zaščitnih del. Graditev bodo organizirali po sistemu tekočega traku. V novem poslopiju bodo zaposlili kakih 400 delavcev, predvsem delavk, vtem ko jih dela zdaj samo kakih 250. Zaposlenih bo tudi mnogo šivilj in drugih žensk, ki so trenutno brez dela.

Ze konec letošnjega leta bo tovarna v novem poslopiju. — Z njeno razširitvijo se bo povečalo tudi pridelovanje bombaža v timoški krajini, kjer ga pridelujejo že mnogi.

KAZENSKA ODGOVORNOST NOVINARJEV

Tovariš urednik!

Tovariš Miša Sretenović je v pismu, ki je bilo objavljeno v »Borbi« z dne 14. decembra 1953, opozoril na zelo važno vprašanje, katerega bistvo pa ni po mojem mnenju »kazenska odgovornost novinarjev« v zvezi z uveljavljanjem čl. 169, odst. 4 kazenskega zakonika. Bistvo problema je v pravilnem odnosu med javno kritiko ali javnim žigosanjem negativnih pojavov v našem družbenem življenju in med osebnostjo, ki jo ščitijo naši zakon. Drugače rečeno: kako zaščititi osebnost državljanov, ne da bi pri tem ovirali svobodo tiska.

Močno orožje našega tiska v boju proti vsem škodljivim poja-

vom je resnica, s katero čisto škodljivo nezasuženi časti in neupravičenemu ugledu posameznikov. Pripeti se, da tudi takšni posamezniki zahtevajo po sodni poti zaščito »svoje časti in svojega ugleda«. Pride torej do kazenskega spora med novinarjem in državljanom (ne pa, kakor pravi tov. Sretenović, do »spopada med novinarjem in sodnikom«). Vloga sodnika je v tem, da ugotovi, ali je novinar o tem državljanu napisal resnico, ozioroma ali je novinar po svoji vesti v bistvu verjel, da je to resnica — čeprav morda ni. Če bo ugotovljeno eno ali drugo — novinar ne bo kaznovan za klevetanje. V tem primeru novinar, ki vestno opravlja svojo dolžnost, ni v nevarnosti, da bo po krivici obsojen zaradi klevetanja. Tudi svoboda in aktualnost našega tiska ni v nevarnosti, ker so podatki vedno skrbno preverjeni.

Če presojamo zadevo s tega vidika, sodim, da je jasno, da je v naši zakonodaji problem, na katerega opozarja tovariš Sretenović, pravilno rešen, in zato ni potrebno spremeniti določb Kazenskega zakonika, niti Zakona o tisku, ker ta dva ne ovirata svobode in aktualnosti tiska, niti ne pomenita nevarnosti za zaščito državljanov.

Na koncu želim poudariti, da se v praksi okrožnega sodišča za mesto Beograd vprašanje uveljavljanja čl. 169, odst. 4 kazenskega zakonika leta 1953 ni pojavilo. Uveljavljanje določbe v praksi okrožnega sodišča za mesto Beograd ni nereseno vprašanje, kot je navedel tovariš Sretenović.

Dušan Vujčić, sodnik okrož. sodišča za mesto Beograd

Skupina naših učencev v gospodarstvu se je vrnila iz Švice

V Švici se je pol leta mudilo 24 naših učencev v gospodarstvu — strojne in elektrotehnične stroke. Delali so po švicarskih delavnicah za učence v gospodarstvu in sodelovali v proizvodnji v več znanih tovarnah, kakor »Brown Boveri«, »Sulzer, Escher Vis« itd. Štroke je prevzelo švicarsko dobredelno društvo kot pomoč mladim učencem v gospodarstvu vrnila v Švico.

V zvezi s tem obiskom švicarski dnevnik »Volksrecht« piše, da švicarji, ki so imeli opraviti z našimi učenci v gospodarstvu, menijo, da so takšne akcije najboljši sredstvo za vzpostavitve tesnejših stikov med narodi. Spomlad bo najbrž odpotovala v Švico nova skupina naših učencev v gospodarstvu, da bi razširili svoje strokovno znanje.

Izid žrebanja tombole Zveze glubih Jugoslavijev

V Sarajevu 10. januarja 1954

Dobitek	Kontrolna številka	Končno sorazmernih števil
800.000 din	65	2.457
500.000 din	61	5.685
	43	5.150
300.000 din	62	8.582
	77	6.085
	18	6.076
200.000 din	45	5.654
	9	4.159
	25	4.362
	54	0.125
100.000 din	38	2.16
	48	1.115
50.000 din	62	1.132
	68	953
25.000 din	65	609
	60	1.141
	79	837
	84	0.025
	50	765
20.000 din	70	20
10.000 din	41	70
	95	92
5.000 din	11	52
	33	90
	35	58
	12	05
3.000 din	83	01
	27	91
	64	41
	75	04
	49	58
2.000 din	60	6
1.000 din	20	5
	24	5
	38	8
500 din	100	6
	100	5
	82	4
	82	—
400 din	82	—
200 din	67	—
100 din	11	—
	28	—
50 din	83	—
	51	—
	36	—
	95	—

Dobitke do 50.000 din izplačujejo zastopniki Jugoslovanske loterije, večje pa Zveza glubih Jugoslavijev, Beograd. Začetek izplačila je sreda 13. januarja t. l.

DNEVNA KRONIKA

Trgovinska pogajanja s Pakistanom zaključena

Beograd, 9. jan. (Tanjug) — Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Pakistanom so bila zaključena. Trgovinski sporazum, ki ga bodo podpisali, ne bo obsegal kontingentne liste, marveč bo vsa blagovna izmenjava potekala na temelju splošnih izvoznih dovoljenj. Spričo tega bo, kot sodijo naši strokovnjaki, višina našega izvoza v Pakistan odvisna od sposobnosti jugoslovanskih izvoznikov in podjetij, da bi bila kos mednarodni konferenci na pakistanskem trgu.

uvoznih podjetij, da bi bila kos mednarodni konferenci na pakistanskem trgu.

V Mariboru so ustanovili pododbor »Društva LRS za Združene narode«

Maribor, 10. jan. — Danes je bil v Mariboru sestanek iniciativnega aktiva za ustanovitev pododpora Društva LRS za Združene narode. O pomenu in nalogah tega društva v Mariboru je poročal tov. Franc Srimpf. Iz poročila je bilo razvidno, da je iniciativnemu odboru doslej uspelo zbrati že precej članov, predvsem v podjetjih, čeprav Mariborčani še niso dovolj seznanjeni s pomenom društva. Na sestanku, ki sta se ga udeležila tudi član Glavnega odbora LRS za OZN tov. Franček Drenovec in predsednik MLO Maribor tovariš Miloš Ledinek, so sklenili vzbuditi med člani in društvi in podjetjih še večje zanimanje za ustanovitev organizacije Združenih narodov, razpravljati o njih ter z doseženimi stališči seznaniti Mednarodno federacijo društev Združenih narodov. Na sestanku so izvolili desetčlanski upravni in nadzorni odbor.

Beograd bo obiskal generalni tajnik Svetovne federacije bivših borcev

Beograd, 9. jan. (Tanjug) — V ponedeljek jutraj bo prisel v Beograd generalni tajnik Svetovne federacije bivših borcev g. Eliot Newcomb s svojo soprogo. Povabile so ga naše organizacije borcev. Njegov obisk pomeni nadaljnji krepitev sodelovanja teh organizacij s Svetovno federacijo bivših borcev. G. Newcomb se bo v Beogradu razgovarjal s funkcionarji Zveze borcev in Zvezo vojnih invalidov Jugoslavije.

Medtem ko se je proizvodnja v posameznih industrijskih panogah povečala, je v drugih padla. To velja za tekstilno industrijo, katere proizvodnja se je zmanjšala lani za nadaljnjih 5%, v industriji usnja in obutve se je z. anj. žala za 11%, v tobačni industriji 13%, pa tudi industrija gumtjastih izdelkov ni mogla doseči lanske ravnj.

Zakaj v tekstilni, usnjarski industriji ter industriji gumtjastih izdelkov proizvodnja še nadalje pada? V teh panogah se zmanjšuje proizvodnja že od 1950. leta. Vse to pa je povezano s težavami, ki jih povzročata negativna plačilna bilanca. Le-ta ne dovoljuje, da bi v tujini nabavili več surovin

za predelovalno industrijo. Ni dvoma, da bodo v prihodnjih letih s povečanjem izvoza, z zmanjšanjem uvoza investicijskih dobrin in drugih proizvodov ter s splošnim izboljšanjem plačilne bilance ustvarjene večje možnosti za nabavo surovin, namenjenih industriji široke potrošnje. Družbeni plan za letošnje leto, o katerem zdaj razpravljajo, že v tem gospodarskem letu predvideva, da bodo bistveno izboljšali izkoriščanje sedanjih zmogljivosti predelovalne industrije. Razen lesne industrije lahko vse ostale panoge povečajo proizvodnjo. To velja zlasti za živilsko in tekstilno industrijo ter industrijo usnja in obutve.

V začetku februarja bo Zvezni zavod za statistiko in evidenco uredil podatke o industrijski proizvodnji v 1953. Ni izključeno, da se bo splošni indeks industrijske proizvodnje malo spremenil. Toda to nikakor ne bo spremenilo dejstva, da se je industrijska proizvodnja lani znatno povečala.

KMETIJSTVO V SZ PO NOVIH SKLEPIH V MINULEM LETU

DAVČNA BREMENA IZCRPAVAJO VAS

Večino splošne državne akumulacije zbira sovjetska država v obliki davka na promet. Značilno je, da doteka približno tretjina celotne vsote davka na promet od prodaje kmetijskih pridelkov. Odstotni del davka na promet v prodajni ceni za nekatero najvažnejše kmetijske pridelke (meso, olje, sladkor, mlečni izdelki itd.) znašajo 60 do 90%.

V SZ pa tudi neposredni davki niso majhni. Vsi davki in takse so se v primerjavi s letom 1949 v lanskem proračunskem letu povečali tri in polkratno. V dosedanjih spremembah politike sovjetske vlade so bile uveljavljene nekatere odločbe, ki nekoliko spreminjajo veljavni davčni sistem in višino davčnih obveznosti.

Najvažnejša postavka v proračunskih dohodkih od vseh davkov na vasi je davek na dohodke kolhozov. Ta davek plačujejo kmetijske in druge zadruge. Davčna osnova so dohodki kolhozov od vseh panog kmetijske proizvodnje. Po zakonu z dne 11. avgusta 1948 (in dopolnitvi k temu zakonu) plačujejo kolhozi: a) na naravne dohodke od pridelkov, porabljenih za notranje kolhozne potrebe, 6%, b) na naravne dohodke od pridelkov, razdeljenih med kolhozniške, 12%; c) na denarne dohodke od prodaje pridelkov po kontrahiranju in državnem nakupu 9%; d) na druge denarne dohodke kolhozov 15%.

Po podatkih, objavljenih za posamezne kolhoze, davek na dohodke kolhozov navadno ustreza celotnemu znesku plačila za delovne dneve in je mnogo večji od skladov za kulturne potrebe. Visoki davki na dohodek torej znatno zmanjšajo dohodek kolhoznikov. V vrsti ukrepov, storjenih v drugi polovici 1953. leta na področju kmetijstva, niso nastale nobene spremembe in tudi davka na dohodek kolhozov niso znižali.

Kmetijski davek plačujejo lastniki ohišnice (kolhozniki, delavci in uslužbenci na vasi) ter individualna gospodarstva. V proračunskih dohodkih ta davek ni nič manj važen, kakor davek na dohodke kolhozov. Davčna osnova so skupni dohodki kolhoznikov, razen dohodkov od delovnih dni. Davek se ne odmeri od dejanskih dohodkov gospodarstva, marveč po določenih normah dohodkov, ugotovljenih za posamezne vire dohodkov. Tako n. pr. so znašale srednje norme dohodkov za RSFSR (za 1/100 ha): od polja, posejanega z žitom, 40 rubljev, od polja oziroma vrtov, posejanih s krompirjem, sadjem in sočivjem, 160 rubljev. Dohodki na vsako kravo so bili normirani s 3500 rubljev, od prašiča 1500, od konja 2500 itd. Srednje norme so lahko za posamezne avtonomne republike, oblasti in okraje zvišali ali znižali za največ 40%. Celotni dohodki kolhoznikov so bili obdavčeni progresivno. Privatni kmetije so plačevali 100% več kmetijskega davka; od leta 1939 pa tega davka niso plačevali delavci in uslužbenci na vasi na dohodke od svojih ohišnic.

Značilno je, da so kmetijski davek zmeraj izterjivali z velikimi težavami in da ga kmetije tudi pred vojno niso v celoti plačevale. Zgodnja leta pred drugo svetovno vojno so izterjali komaj 10 do 20% določene davčne vsote. Tega davka je bila oproščena razen invalidov, zaradi starosti za delo nesposobnih, vsake inteligence (učitelji, agronomi, veterinarji itd.), tudi birokracija na vasi: direktorji sovkhozov in MTP, predsedniki kolhozov ter razni okrajni partijski in sovjetski voditelji.

Na petem zasedanju Vrhovnega sovjeta ZSSR 8. avgusta 1953 je bil sprejet nov zakon o kmetijskem davku, ki se v načelu razlikuje od prejšnjega. Namesto obdavčenja od dohodkov so sprejeti taksi imenovano hektarsko načelo. Davek se odmeri po površini ohišnice oziroma posestva individualnega kmeta ne glede na dohodek od gospodarstva. Sprememba temeljnih načel zakona o kmetijskem davku je pomemben odklon od dosedanjega sistema. Stari zakon o kmetijskem davku je birokraciji omogočil, da je samovoljno navijala davke. Novi zakon formalno tega ne dopušča.

Stari zakon o kmetijskem davku je bil velkanskno breme za kolhozniške in individualne kmete in jih ni izpodbujal, da bi proizvodnjo povečali. Po zakonu o proračunu je bil kmetijski davek za leto 1953 v primerjavi z letom 1952 za 43% manjši. To je bila nedvomno olajšava za kolhozniške, delavce in uslužbence z ohišnice in tudi za individualne kmete.

Znane davčne olajšave so predvidene za tiste kolhozniške, ki nimajo svoje krave. Na septembrskem plenumu CK KPSS so ugotovili, da 45% kolhoznikov nima krave. Da bi jim olajšali nakup krav, novi zakon o kmetijskem davku določa, da se gospodarstvom, ki nimajo krave, zniža davek v letu 1953 za 50%, v letu 1954 pa za 30%.

S posebno odločbo so črtali vse dosedanje davčne dolgeve. Ta ukrep pa je bolj političnega kakor gospodarskega pomena. Pravzaprav pomeni zmago protibirokratičnih sil na sovjetski vasi, ki so se upirale oblasti tako, da davkov niso plačevale. Po vojni ni bilo slišati, da bi se vas upirala plačevanju davkov in da bi davčni zaostanki od leta do leta naraščali. Zdaj pa je morala birokracija to ne le javno priznati, marveč davčne zaostanke tudi odpisati, ker bi jih gospodarsko izrpana vas tako ali tako ne mogla plačati.

Kakor vsi novi, v letu 1953 uveljavljeni gospodarski ukrepi, tako tudi novi zakon o kmetijskem davku ne pomeni samo delnega odklona od dosedanjega strogo birokratskega vodenja gospodarstva, marveč so v njem tudi elementi krepitve sedanjega sistema upravnega pritiska na vasi, ki ga uveljavlja sovjetska država. Novi zakon med drugim določa, da se gospodarstvu kolhozniškega zvišajo davki za 75% (po starem zakonu za 50%), če je v gospodarstvu kdo, ki ni član kolhoza, pa ne dela za mezdno. Še značilnejši je čl. 6 novega zakona. Ta člen določa, da mora gospodarstvo, v katerem en član brez utemeljenega razloga ne doseže minimuma delovnih dni (ki znaša od 100 do 150 na leto), plačati 50% davka več. V prejšnjem zakonu te določbe ni bilo.

Značilno je tudi, da je ostal seznam tega davka oproščanih v novem zakonu nespremenjen. Zanimivo pa je, da ni več rečeno, da so partijski in sovjetski funkcionarji na vasi oproščeni kmetijskega davka na ohišnico. Značilno je, da je v novem zakonu o kmetijskem davku rečeno, da ostane v veljavi določba iz starega zakona, po kateri mora vsak, kdor je podvržen plačevanju kmetijskega davka, plačevati davek na samce oziroma družine, ki sploh nimajo oziroma, ki imajo malo otrok.

Državljanom, ki plačujejo kmetijski davek, računavajo davek na samce po natanko določenih davčnih stopnjah. V začetku je znašal ta davek 100 rubljev na leto za vsakega neporo-

čenega kolhozniške ali neporočeno kolhozniško ali za moža in ženo, vsakega posebej, če nista imela otroka. Leta 1944 so ta zakon dopolnili in razširili na družine, ki imajo samo po enega ali dva otroke. Po tej spremembi plačuje vsak, kdor mora plačevati kmetijski davek, na leto še: 150 rubljev, če je samec, 150 rubljev mož in žena, vsak zase, če nimata otrok, 50 rubljev mož in žena, vsak zase, če imata enega otroka, in 25 rubljev mož in žena, vsak zase, če imata dva otroke. Tega davka torej ne plačujejo samo odrasli državljani, ki imajo tri ali več otrok.

Med davčnimi bremeni na vasi je treba omeniti še davek na konje in državno posojilo. Davek na državno posojilo je v bistvu davek tako zaradi prisilnega značaja njegovega plačevanja, kakor tudi zaradi njegove stalnosti. Plačujejo ga vsako leto že od leta 1928. Povpreček posojila na kmečko gospodarstvo je znašal leta 1944 648 rubljev ali osemkrat več kakor leta 1940. Ker je celotni znesek državnega posojila za vso SZ od leta 1944 stalno naraščal, se je moralo povečati tudi splošno povprečje posojila, ki so ga morala plačevati kmečka gospodarstva. Leta 1953 pa se je celotna vsota državnega posojila zmanjšala malone dvakratno.

Novi ukrepi na področju kmetijstva so prinesli lani v celotnem sistemu davčnih bremen na vasi olajšave, ker so odpisali davčne zaostanke, znižali kmetijski davek in uveljavili nova načela obdavčenja zaradi zmanjšanja državnega posojila. Ostala pa je še vrsta davčnih in drugih dajatev, s katerimi birokracija izrpana vas. Ne smemo pa pozabljati, da so se začele dosedanje davčne politike odmičati in da so protibirokratske sile izbojevale pomembno zmago.

Ivo Pelicon

TA TEDEN NA BROADWAYU

Preroki in prerokbe

Broadway bodo očistili — Privilegirane lice v Delavaru — Lažja stran Amerike

Od posebnega dopisnika »Borbe«

New York, januarja. Če vključite v določen čas eno izmed stoterih ameriških radijskih postaj, se vam bo pripletlo, da boste zaslišali znanega komentatorja X ali Y, kako dramatično začne svoj program. »Prerokujem!...«

In čeprav se preroki ne strijnjajo v svojih prerokbah, radijske postaje trpe. Prerokovanja namreč tu niso samo obrt, marveč tudi moda. Kar pa je v Ameriki v modi, tega se človek ne more ubraniti in edino, kar mu ostane v mejah svobodne akcije

ki naj bi ščitili mesta pred lopovi, bodo preusmerili v zatiranje prerokov o parkiranju avtomobilov. O Avi in Frankiju bodo javili, da se bosta ločila ali pobotala. Peeking bo zahteval, naj Rusijo razglase za »nevtralca veta«.

April: Prostornina čaše piva se bo skrčila. Razglasili bodo, da je barvna televizija napredovala. Slišati bo grožnje o čiščenju Broadwaya. Bill Zeckendorf bo kupil Washingtonov most.

Maj: Menažerju broklinskih »dogdgersov« bo grozil izgon kot posledica poročila, da je z ženo govoril o vrednosti kluba.

Junij: Slišati bo grožnje o čiščenju Broadwaya in pomenke o izgonu razvpitih gangsterjev. Julij: Skilcani bodo sestanki, na katerih bodo obravnavali problem kriminala med mladino.

Avgust: Ava in Frank se bosta pobotala ali nekaj podobnega. Govorili bodo o kriminalu med mladino. Slišati bo grožnje, da bodo Broadway očistili.

September: Objavljena bo vest, da bomo kmalu dobili barvno televizijo. Bill Zeckendorf bo kupil največji newyorški trg.

Oktober: Govorili bodo o izgonu razvpitih gangsterjev.

November: Glej oktober!

December: Ava in Frank se bosta pobotala, ločila ali nekaj podobnega. Novi menažer bo tik pred odpovedjo, ker je z ženo govoril o prihodnjem letu. Govorili bodo o izgonu gangsterjev. Slišati bo grožnje, da nesnage z Broadwaya ne bodo odstranili...

Ohrabren s svojim skromnim poznavanjem stvari med bivanjem v ZDA pred tremi leti in izkušnjami zadnjih šestih mesecev 1953 si drzmem tudi jaz nekaj prerokovati: edino prerokovanje, ki se bo res uresničilo, je v citirani parodiji.

Ava in Frank se namreč ločujeta in pomirjata (s fotografijami) po časnikih in brez njih, odkar sta se poročila. Bill Zeckendorf kupuje vse, kar lahko ljudje verjamejo in česar ne morejo, senatorji res že zdavnaj privatno proučujejo vprašanje kriminala med mladino, broklinski »dogdgersi« pa imajo nenehoma skrbi s svojimi menažerji in nasprotno. In naposed, Broadwayu tako vztrajno in tako davno že groze, da ga bodo očistili, da bi se bil ustrašil teh groženj, če bi lahko reagiral kakor živi liki.

Ce pa se bo od januarja do decembra res zgodilo kaj nepričakovane, n. pr. če bodo očistili Broadway, ker bo prišel na krmilo nov newyorški župan, tedaj bo tudi to prerokovanje ostalo samo delno. Kar se tiče vsega drugega, pa bi lahko človek stavil glavo, da se bo do novega leta z matematično natančnostjo uresničilo tisto glede načrtov Ave in Frankija, tisto z Dogdgersi in vse drugo.

Naj se zgodi karkoli, nepričakovane, presenetljivega ali vsem napovedim nasprotujočega, noben poklicni prerok ne bo v zadregi. Brž vam bo jel zatrjevati, da je takrat na tem in tem mestu rekel svojemu prijatelju, da se bo zgodilo to in to, prav tako, kakor je rekel, da se bo zgodilo. Vi pa preverjajte in vendar še ni bilo primera, da bi si katerikoli teh prerokov drznil kaj pripomniti, da je že vnaprej vedel, kakšne zakone bodo izdale posamezne ameriške države. Verjemite ali ne, v ZDA res nihče ne bi verjel, da je lahko kaj takšnega že vnaprej vedel.

In tako, vnaprej ali za nazaj, Amerika prerokuje in posluša preroke. Ima pa tudi svojo »lažjo stran«, kajti če bi šlo samo za gmotna vprašanja tako imenovane »povprečne družine« (čeprav ljudi bolje od družine v katerikoli drugi deželi sveta), ali za še bolj kočljiva vprašanja nekaterih nedotakljivih političnih raziskovalcev in preiskovalcev človeških akcij, nazorov in »navadnih« misli — kam bi svet tu zašel!

Jaša Levi

To je sicer prizor iz filma »Amerikaneec v Parizu«, toda za trdno tega tudi na Broadwayu ne manjka

Slišali boste, da bo vojna, ali da je ne bo. Da bodo na jesen-Casanova 20. stoletja Porfirio Rubirosa postal peti mož kraljice ameriških bazarov, Barbare Huton, ali da se bo namesto tega sikh volitvah zmagali republikanci ali demokrati. Da bo gospodarstvo zašlo v težave ali ne. Da bo dominikanski diplomat »novi poročil s subteto Zsa-zsa Galor, drugače povedano, da se bo nekaj zgodilo ali pa tudi ne.

KAJ BO Z AVO IN FRANKIJEM

Nek velik newyorški dnevnik ima stalno tedensko rubriko z naslovom »Lažja stran Evrope«. Nek drug je vpeljal rubriko z naslovom »Sončni krog«, pa bi mu bolje pristojalo ime »Lažja stran Amerike«. Tudi v tej rubriki se je pojavila za leto 1954 parodija na tukajšnje preroke naslednje vsebine:

Januar: Ava Gardner in Frank Sinatra se bosta ločila, pobotala ali nekaj podobnega. Bill Zeckendorf bo kupil reko Hudson. Na dnevi red pride posravljanje nesnage z Broadwaya. Novi menažer broklinskih »dogdgersov« (najbolj znanega rokometnega moštva) bo tik pred odpovedjo, ker bo prišlo na dan, da je s svojo ženo govoril o načrtih za prihodnost.

Februar: Govorili bodo o čiščenju Broadwaya. Senatorji bodo obravnavali kriminalno mladino, ko bodo sedeli v hotelski sobi in gledali cenen kinematograf, v katerem prikazujejo na mladinskih matinejah gangsterske filme. Ava Gardner in Frank Sinatra se bosta pobotala, ločila ali nekaj podobnega. Objavljene bodo grožnje o izgonu razvpitih gangsterjev iz tučata mest.

Marec: Predsednik Eisenhower bo dobil šest lekcij iz golfa in dosegel devet zadetkov več v igri. Slišati bo grožnje o izgonu gangsterjev. Več milijonov policajev,

Burma uveljavlja svojo neodvisnost nasproti Angliji tudi na področju obrambnega sodelovanja

London, 10. jan. (Tanjug). Burmanski obrambni minister U Ba Svea je v posebnem intervjuju izjavil dopisniku Londonškega »Observerja«, da bi Burma rada sklenila nov sporazum z Veliko Britanijo, namesto starega obrambnega sporazuma, ki mu je potekla veljavnost minuli ponedeljek.

»Želimo sporazum«, je dejal U Ba Sve, toda ne sporazuma,

ki bi jamčil, da bo britanska vojaška misija v Burmi uživala diplomatsko ugodnost. Dejal je, da to kompromitira nevtiralnost Burme in škoduje njeni suverenosti.

Burmanski obrambni minister je v svojem intervjuju tudi poudaril, da Burma potrebuje britansko orožje, vendar pa morajo potekati pogajanja o dobavih med vladama, ne pa z britansko vojaško misijo v Rangunu. Izjavil je, da orožje ni prihajalo v določenih rokih, in da so doslej dobavili le tretjino orožja, naročenega leta 1949.

»Kar zadeva britansko vojaško misijo Burma zahteva, da le-ta ne bi bila več odgovorna britanski vladi, pač pa naj bi poslovala pod nadzorstvom burmanske vlade.«

Nasilja ameriškega sodnika Corcorana

Podrobnosti o nezakonitem postopku proti dvema otrokoma iz Jugoslavije

New York, 10. jan. Tragični usodi naših otrok, ki so jih s silo zadržali v Romuniji in drugih kominformovskih državah, zadevi sodnika Clarka, ki je skušal zadržati malega Ivana Pircnika, namesto da bi ga vrnil materi v Jugoslavijo, in mnogim drugim primerom nezakonitih in nečloveških zločinov proti otrokom in njihovim državam, se je zdaj pridružil še en hud prekršek.

Sodnik države New York, Corcoran, je izrekel razsodbo, s katero so odvzeli dvoje otrok materi in jih izročili nemoralnemu očetu, bivšemu uslužbencu »Jugometala«, ki že šest mesecev živi z neko pevko, zaposleno v newyorških varletijah.

Djurovič se je hkrati, ko je začel razuzdano živeti, tudi prizadeval, da bi dobil ameriške dokumente. Predlagal je tudi svoji bivši ženi Zivki Djurovič, naj ostane v ZDA in stanuje skupaj z njegovo ljubico. Ko je žena zavrnila te njegove umazane ponudbe, je skušal vzeti otroke. Najprej jih je poslal v nek internat, njej pa zagrozil, da jo bo spravil v norišnico. Zato je sklenila, da se bo z otroki nemudoma vrnila v domovino in tako se ukrcala na našo ladjo.

Oblasti so ji potrdile vizum in ko bi morala odpotovati, je Djurovič v sodelovanju s protijugoslavskimi krogi izposloval razsodbo vrhovnega sodišča države New York, ki ukazuje Zivki

Djurovič, naj se z otrokoma zgleda na sodišču, potem pa celo, da naj jo aretirajo in pod stražo privedejo na sodišče.

Na sodišču, v navzočnosti reporterjev in fotoreporterjev, sodnik Corcoran ni hotel poslušati vseh argumentov o Djurovičevem prešuštvu in je sklenil materi odvzeti otroka in ju izročiti človeku, ki je zavoljo nemoralnega življenja in zvez, ki jih je pri tem vzpostavil, sklenil ostati v ZDA. Sodišče je očitno nameravalo nemočna otroka spreminiti v siroti brez domovine.

Pravičnost in humanost nesproti materi in njenima nesrečnim otrokoma terjata takojšnjo akcijo zoper nasilno ravnanje sodnika Corcorana.

J. L.

Z VSEH STRANI SVETA

O izpustitvi ujetnikov se še niso sporazumeli

KOREJA
Pan Mun Jom, 10. jan. (AFP). No davišnjem sestanku vojaške komisije za premirje so predstavniki Združenega poveljstva in kitajsko-severnokorejskega poveljstva niso mogli sporazumeti o tem, ali je treba 25. januarja izpustiti iz nevtiralnega taborišča okrog 22.000 nepatritiranih vojnih ujetnikov. Združeno poveljstvo se nadalje zahteva, naj ujetnike brezpogojno izpuste, medtem ko Kitajska in Severna Koreja vztrajata na tem, naj pojasnevanja nadaljujejo.

INDOKINA
Ameriški veleposlanik pri kralju Kambodže
Pnom Pen, 10. jan. (AFP). Ameriški veleposlanik v Združenih državah Indokine Donald Hiss je prispel večerj z letalom iz Saigona v Pnom Pen v spremstvu vodje misije za ameriško vojaško sveto generala Reynoldsa. Ameriški veleposlanik je obiskal kralja Kambodže in predsednika kambodške vlade. Casnikarjem je izjavil, da ima njegov obisk vpljudnosti značaj.

HO ŠI MINHOVE ENOTE ŠE PRODIRAJO
Hanoi, 10. jan. (Reuter). Ho Ši Minhove enote so z novim premikom proti siamski mejni večerj že okrepile svoje položaje v srednjem delu Indokine. Ta prodor izvajajo deli 325. Ho Ši Minhove divizije in če ga ne bodo mogli zadržati, bodo francoske oborožene sile v Indokini razdeljene na dva dela s še širšim področjem, ki ga nadzorujejo Ho Ši Minhove enote.

98 UJETNIKOV SE NOČE VRNITI DOMOV
Pan Mun Jom, 10. jan. (AFP). V nevtiralnem taborišču za nerepatrirane ujetnike je 75 Severnokorejcev in 19 Kitajcev zaprosilo, naj jih polpejje v kako

Deanov razgovori v Washingtonu

New York, 10. jan. (Reuter). Posebni ameriški odposlanec na pogajanjih v Pan Mun Jomu Arthur Dean je izjavil,

Arthur Dean

da bo jutri odpotoval v Washington kjer bo imel razgovore v State Departmentu. Dean ni hotel komentirati pogajanj v En Laja, naj bi se pogajanja nadaljevala.

Sprememba upravne razdelitve

ZDA
Moskva, 10. jan. (AFP). Prezidij vrhovnega sovjeta ZSSR je izdal odlok o ustanovitvi petih novih upravnih oblasti v ruski federativni republiki in ene oblasti v Ukrajini. Hkrati je prizidil sklenil, kot poročajo izvestjace, ukiniti pet upravnih oblasti v Belorusiji.

Kongres »Stranke delovnih ljudi«

MADZARSKA
Budimpešta, 10. jan. Madzarska čusopisna agencija poroča, da je Centralni komite madzarske stranke delovnih ljudi sklenil za 18. april kongres stranke. Na tem kongresu bodo spremleni status in izvolitvi vodstvo stranke.

Osnutek federacije arabskih držav

ARABSKA LIGA
Kairo, 10. jan. (AFP). Predsednik vrške vlade Fadil el Džamali je, kakor piše časnik »Gumharica«, izjavil, da se bo »arabska liga« omaknila federaciji arabskih držav, ustanovljeni po zgledu »arabske federacije«.

OBISK SEKRETARJA svetovne bojeviš e organ zacije

Ljubljana, 10. jan.

Z nocošnjim vlakom iz Trsta je prispel v Ljubljano generalni tajnik Svetovne federacije bivših vojskovanikov g. Elliott H. Newcomb. Federacija, ki ima svoj sedež v Parizu, šteje 18 milijonov članov, in spada med najmočnejše bojeviške organizacije na svetu.

Na obmejni postaji v Sežani so gosta sprejeli predstavniki naših VVI s predsednikom Francom Kresetom-Cobanom in tajnikom Luko Srimškom na čelu ter predstavniki Zveze borcev Slovenije. Na vprašanje našega sodelav-

ca, kateri so glavni cilji njegovega obiska, je g. Elliott Newcomb odgovoril, da želi podrobneje spoznati probleme naših vojnih invalidov. Predvsem bo proučil zdravniško službo in rehabilitacijo invalidov pri nas. Hkrati se bo pri svojih obiskih v Jugoslaviji, pa tudi v Turčiji in Grčiji, kamor bo nadaljeval svojo pot, porazgovoril o možnosti balkanske organizacije vojskih vojnih invalidov.

G. Elliott Newcomb, ki je nadaljeval svojo pot proti Beogradu že z nocošnjim večernim vlakom, se bo zadržal v naši deželi pet dni.

SOCIALISTIČNI TRST JE BIL NJIHOVA DOMOVINA

(Nadaljevanje in konec)

Regent je bil glavni stanovitelj tržaškega »Ljudskega odra«, ki je štel v času svojega največjega razcveta 64 podružnic ljudskega odra po vsej Primorji. V teh društvih je bilo neto predavanj in kulturnih prireditvev vseh vrst, kar že samo po sebi dokazuje, da slovenski tržaški socialisti niso nikdar zavržili svoje narodnosti, svojega jezika in svoje kulture. Potrebno bi bilo, da bi se ob tej priložnosti vprašali, kaj bi bilo z narodnostjo tega slovenskega delavstva, če bi zanjo skrbeli samo »narodnjaki«? Te »narodnjake« nam je Ivan Cankar že leta 1907, ko je bila borba za splošno volilno pravico v Avstriji na višku, v svojem znamenitem tržaškem predavanju »Slovensko ljudstvo in slovenska kultura« takole opisal: »... ljudstvo mu je že zmiren nekaj takega, kar sedi ali stoji pred njim, zakliče trikrat »živjo!« ter izgine nato kakor kača — do prihodnjih volitev. Njemu ni ljudstvo drugega nič, kakor trobojna zastava, ki roma križem cele Slovenije po različnih narodnih semnjih, zato da listi potem lahko pišejo: »Prišli so tudi naši vrlji Tržačani.« — Komaj pa se ljudstvo nekoliko zdrami, komaj začne misliti, da trobojnica ni ne edina ne poglavitna reč, temveč da pride najprej telesni blagor in potem šele narodna slovesnost — že je narodnjak razžaljen, kriči in obrekuje to svoje ljudstvo, ki se je tako nenadoma in nepričakovano izvil iz trobojne zastave, in ta koreniti narodnjak bi videl najrajši, če bi se tisto slovensko ljudstvo, ki se mu ne ljubi več »živjo« klicati kakemu vodenemu programu, ker ima drugih skrbi preveč, če bi vse tisto ljudstvo dezertiralo v Ameriko ali makar na luno. — Ob vsaki besedi, ob vsaki kretnji, ob vsakem dejanju pokaže očindrenen narodnjak, da mu je ljudstvo zoprno, da se ga naravnost boji. Ob vsaki svoji besedi, v vsakem svojem volilnem programu in oklicu pokaže, da ima rad — ne ljudstvo, temveč ljudsko ponižnost. Dokler je ljudstvo ponižno, dokler veruje v prazne fraze, dokler nosi zastavo križem domovine in stavi slavoloke in mlaje očindrenim in ofrankanim malikom dotlej je ljudstvo narod, dotlej se imenuje naše dobro, zavedno ljudstvo. — Komaj se zaveda svoje moči in svoje pravice — tedaj je nenkrat zapeljno ljudstvo, zbegano ljudstvo, z eno besedo: ljudstvo — in narodnjak se razžaljen obrne od njega... Socialna demokracija pa se je borila za življenje tega ljudstva in borila se je za njegovo človeško ekopopravnost z drugimi ljudmi in zato prav gotovo bolj uspešno tudi za njegovo narodno trdnost kakor »narodnjaki«.

VLADO KOZAK

ves program slovenskega socializma, je slovenske tržaške socialiste ob vsaki priložnosti opominjal, da morajo biti nepopustljivi internacionalisti. In kdor danes ocenjuje politično zgodovino te Regentove generacije pred petdesetimi in štridesetimi leti, mora priznati, da daje njeno življenje in njena politika še danes odgovore, da ni borbe za Trst med slovenskim in italijanskim narodom, ampak da je to še ve-

Ivan Regent

dno ista stara nerešena borba med silami demokracije na eni strani in italijansko reakcijo in njenim imperializmom na drugi strani.

Regent ni bil tiste vrste avstrijski marksist, kakor tisti, ki so opravičevali svojo neobremenjenost proti avstrijskemu imperializmu s tem, da bo v mnogonacionalni avstrijski državi uveljavil socializem in internacionalizem, kakor pa v samostojnih nacionalnih državah, če bi Avstrija nekoč razpadla zaradi osvobodilnih težnjajev njenih narodov. Največja politična krivda teh avstromarksov je bila v tem, da niso hoteli videti tega, kar je videl naš Cankar in kar je tudi ob priliki svojega predavanja v Mestnem domu v Ljubljani dne 12. aprila 1913 jasno in glasno povedal rekoč: »Avstrija je eksponent nemškega imperializma, ne pa država.« Vsi ti avstrijski socialisti, ki so bili za ohranitev Avstrije pač niso upoštevali tega, da Avstrija tlači milijonske množice ljudstva nemških narodov in da s tem, če zagovarjajo njen obstoj zagovarjajo tudi njeno imperialistično politiko napram tem narodom.

Se manj so razumeli, hote ali ne-hote, to, da je Avstrija svoje imperialistične načrte povezala z načrti nemškega imperializma in da kuje s njimi skupno načrte za pozovno delitev Evrope in kolonij. To je pomnilo sprejeti, da je kapitalizem prišel v svojo imperialistično fazo in da ga je potrebno na tem in predvsem na tem bojišču pobiti. Tako pa je taka »internationalistična« teorija avstromarksov resnično omogočila neovirano pripravljanje na svojo realizacijo proletarskega internacionalizma. Ampak imperializem, ampak imperializem.

V Trstu, v tem edinstvenem mestu na kontinentu, kjer sta živila skupaj dva naroda, je s trdo borbo pokazal proletariatu, da je njegova ideja internacionalizma ustvarljiva. Tržaški socializem bi moral biti vzporedni internacionalizem, ker je bil pravo nasprotje Dunaja. Kjer so avstrijski socialisti s socializmom samo zakrivali svoj nacionalizem, italijanski socialisti Pittonijeve in Vivantejeve smeri so se resnično odpovedali nacionalizmu prav tako pa tudi slovenski, med katere moramo šteti v tem primeru Regenta v prvi vrsti. Italijanski tržaški socialisti niso podpirali avstrijskega imperializma s tem, če so bili proti imperializmu, ampak so bili samo za status quo, ki jim je odgovarjal zato, ker so videli da ekonomski interes tržaškega proletariata ne govori za ločitev Trsta od slovenske naravnega zaledja. Končno jih je vezala na avstrijski okvir tudi zveza italijanskega in slovenskega proletariata, ker so videli v tem že prvo stopnjo realizacije proletarskega internacionalizma. Toliko slavljena in priporočana avdicarska formula sožitja raznih narodnosti, je bila zgodovinska ali še bolje rečeno hribovska specifika, ki je bila docela neprenosljiva na kakršno koli drugo področje. Trst pa je bil v tej bodi največji primer sožitja in to socialističnega sožitja v eni največjih kontinentalnih držav.

V Trstu je bilo za svetovni socializem nazorno pokazano, da proletarski internacionalizem lahko veže narode in da socialisti, ki storijo vse kar morajo storiti, v tem tudi lahko uspejo. Dunaj je bil obratno priča, da zmagovalni imperialistične sile, če so socialisti ne odročajo nacionalizmu in se ne lotijo aktivno proti njegovim pretenzijam. V Trstu je bil že tedaj nastavljen problem tako: ali socialistična rešitev tega vprašanja ali pa spopad imperializmov, ki se borijo za svoje hegemonistične cilje.

In kaj bi morali storiti tržaški socialisti obeh narodnosti v dobi, ko je bilo že jasno, da bodo osvobodilne težnje zatiranih narodov porušile staro cesarsko, birokratsko, fevdalno in imperialistično Avstrijo? Ali morda isto, kar so storili italijanski nacionalisti, da so pričakovali prihoda »bersaglierjev« v Trst ali morda vkrakanja zmagovite srbske armade, kakor naši nacionalisti? Največ kar so lahko v tem položaju storili je bilo to, da so ob koncu prve svetovne vojne postali revolucionarji, da so pričakovali rešitve tega zamotanega tržaškega vprašanja v novo nastali evropski situaciji samo še

od revolucije. Toda na revolucijo je treba biti pripravljen, nato pa ni bila pripravljena skoraj nobena od evropskih socialističnih strank in seveda tudi tržaški socialisti ne. Te stranke so znale izvrstno organizirati volilne borbe, popolnoma pa so odpovedale pred vprašanjem kako organizirati, kako začeti in kako strateško voditi revolucijo.

Regent je storil v tem času, ko je Trst okupirala italijanska armada največ kar je mogel storiti socialist, bil je s tržaškimi delavci, ki so se bili proti tej imperialistični okupaciji, bil je s slovenskim ljudstvom, ki je zahtevalo pravice do svobodne samoodločbe in bil je eden prvih revolucionarjev, ki ga je prežehl ogenj ruske revolucije.

Avstrije ni bilo več, kraljevska Jugoslavija je bila tržaškemu proletariatu italijanske narodnosti še bolj tuja kakor kraljevska Italija, ki je dobila Trst po sklepu zmagovitih zaveznikov.

Ohraniti internacionalizem, ohraniti staro nerazdružljivo zvezo italijanskega in slovenskega proletariata, še več, povečati to revolucionarno proletarsko maso s Slovenci, ki so prišli pod italijanski imperialistični pritisk in spoznati, da borba proti vsemu imperializmu pomeni osvoboditev tržaškega ljudstva.

Tak je bil Regentov življenjski odgovor na težko vprašanje, kako ohraniti skupnost slovenskega in italijanskega ljudstva v Trstu in njegovi okolici, ki jo je sam gradil skoro četrstoletja.

Danes ima Trst tisto zaledje, katerega ni imel ob koncu prve svetovne vojne. To zaledje je revolucionarna Jugoslavija. Njeno moč so začutili imperialistični prav tedaj, ko so začeli svojo novo ofenzivo proti demokraciji v tržaškem vprašanju. In to tržaško vprašanje bo nekoč rešeno, rešeno bo takrat, kadar ga bo rešilo samo demokratično ljudstvo, navkljub vsem reakcionarjem in imperialistom. In veliko zaslug bo imel pri tej končni rešitvi naš Regent.

V zadnjih osmih letih je kapar uničil skoraj tretjino sadnih dreves

Ljutomerski okraj ima ugodno podnebje in primerna tla za gojitve sadnega drevja. Sadjarstvo je najbolj razvito v višjih hribovitih področjih, kjer so med vinogradi tudi vzorno urejeni sadovnjaki. V ravnini je manj uspešno. Zato mu tamkaj kmetovalci niti ne posvečajo posebne pozornosti. Zadolvoje se, če pridelajo dovolj sadja le za jabolčnik in drugo domačo uporabo. Sadjarji ljutomerskega okraja so pred zadnjo vojno ob dobri letini izvozili po več sto vagonov namiznega sadja. Le-tega so prodajali na razna inozemska tržišča, kar jim je prinašalo lepe dohodke. Odkar pa se je v njihovih sadovnjakih pojavil ameriški kapar, lahko prodajajo sadje le za predelavo v živilski industriji in na domači trg. Pridelek sadja pa se je v primeri s predvojnimi močno zmanjšal. Statistični podatki kažejo, da so leta 1945 v ljutomerskem okraju našli 296.611 jablan, 29.198 hrusk, 67.404 slive, 13.211

orehov in 31.296 drugih sadnih dreves, to je skupno 457.715. Na enem hektaru sadovnjaka je raslo povprečno 166 dreves, kar je bilo preveč, ker je oviralo drevesa pri rasti. Kapar, ki se je prva leta hitro širil, kar sadjarji niso dovolj varovali svojih sadovnjakov, jih je doslej uničil najmanj tretjino. V osmih letih se je število sadnih dreves v okraju zmanjšalo za 127.023, čeprav so jih v tem času precej posadili. Večina sadnih dreves pa je oslabljenih ali tik pred propadom. Zato bo treba v prihodnjih letih posekati še približno 30% dreves, večino preostalih pa pomladiti in jih v bodoče dobro varovati pred kaparjem s čiščenjem in rednim ter vestnim škropljenjem. Za ureditev sadovnjakov bo potrebna načrtna obnova. V desetletnem načrtu predvidevajo obnovo 900 ha sadovnjakov. Kakor v vinogradništvu, tako bodo tudi v sadjarstvu uvedli rajonizacijo. Sadjarstvo bodo gojili v

večjem obsegu predvsem v predelih okrog Kostanja, Bučkovec, Vidma, Ivanjcev, Apač in še v nekaterih krajih, kjer uspeva. Nove sadovnjake pa bodo uredili na škodo vinogradov, ki so zasajeni s samorodnicami (šmarin in drugimi). Za obnovo starih in ureditev novih vinogradov bo potrebno letno po 15.000 sadik, ki jih bodo vzgojili v domačih drevesnicah. -ke.

Tovarna igel v Kobaridu izdeluje letno približno 30 milijonov igel

Letos bodo tovarno ponovno razširili — Izdelovati so začeli tudi igle za pletenje

Pred dvema letoma je pričela v Kobaridu obratovati tovarna igel, prva v Jugoslaviji. Sprva so delali igle za šivalne stroje. Decembra 1952 so v Nemčiji nabavili nove stroje in tovarno nekoliko razširili za oddelek za ročne igle. Od julija lanskega leta, ko je začel ta oddelek obratovati, so izdelali približno že za 15 milijonov igel. Prodajo jih največ v Bosno in Hercegovino ter v Srbijo. Tovarna izdeluje igle po 1,40 din, podjetja pa jih podražijo na 3 din.

Tovarna dobiva zelo veliko naročil in ne more vsem ustreči, zato bodo nabavili še 10 novih strojev v Nemčiji. Le-te bi moral dobiti mestni ljudski odbor Mostar, ki je nameraval graditi podobno tovarno. Potem pa je me-

stni odbor v Mostaru odstopil stroje tovarni v Kobaridu, ker jim je le-ta dokazala, da bi bilo negospodarsko graditi še eno tako tovarno in privajati delu nove ljudi, ko so temu delu v Kobaridu že navajeni. Razen tega pa bo tovarna v Kobaridu lahko krila domače potrebe. Stroji bodo stali kakih 10 milijonov din, ob njih pa bo zaposlenih približno 15 novih delavcev.

Vse delavci in tehničarji v tovarni si prizadevajo, da bi storilnost čim bolj povečali; posebno iznajdljivi so tehničarji, saj bodo stroji za rezanje igel sami skonstruirali. Ko bodo začeli obratovati novi univerzalni stroji, bodo lahko izdelovali igle vseh vrst. Ze sedaj poskušajo izdelovati igle za pletenje. Ze s sedanjimi stroji naredijo letno 30 milijonov igel, z novimi pa bo kapaciteta še večja. R. J.

Brezpravnost, ki se je ohranila skoraj do današnjih dni

Komisija v ljutomerskem okraju je ugotovila razne nepravilnosti pri zaposljevanju kmetijskih delavcev in hišnih pomočnic — Posamezni delodajalci so dolžni delavcem tudi po 60.000 dinarjev

Ko so v ljutomerskem okraju popisali kmetijske delavce in hišne pomočnice, zaposlene pri privatnih delodajalcih, so ugotovili najbolj grobe primere kapitalističnega načina izkoriščanja. Komisija je zaslišala 565 oseb, ki so bile v delovnem razmerju. Ugotovila je, da je od navedenega števila prejemalec plačo v gotovini in v določenem času le 191 zaposlenih, ostalih 374 pa je prejemalec priložnostno nagrado, kadar se je delodajalcu zljubilo. Da takšna plača ali nagrada ni ustrezala delu, ki ga je zaposleni opravil, je razumljivo. Pismene delovne pogodbe je imelo le 78 delavcev, 487 pa jih je bilo brez njih. Tako je imel delodajalec proste roke pri določanju »plačec«. Razumljivo, da zakonov in predpisov ni upošteval.

Stotine kmetijskih delavcev in hišnih pomočnic je bilo prikrajšanih za zaslužek. Obenem pa so bili prikrajšani tudi za druge ugodnosti, ki jih nudijo socialno zavarovanje. Pri Zavodu za socialno zavarovanje je bilo zavarovanih po predpisih le 35 zaposlenih, 114 pa jih je bilo zavarovanih v presledkih, od časa do časa, ostali pa sploh ne. Najbolj so bili izkoriščani kmetijski delavci, saj jih je od 414 zaposlenih bilo prijavljenih pri Zavodu za socialno zavarovanje le 18, to je 4,3%. Z njihovim delom, ki jim ga nihče ni poplačal, so se okoriščali predvsem veliki kmetje, saj je 212 delodajalcev posedovalo več ko po 10 ha posestva. Nekoliko na boljše so bili obrtni delavci, izmed katerih je bilo zavarovanih 82%. Med zaposlenimi pri

ostalih poklicih pa je bilo zavarovanih 67%. Tisti, ki niso bili zavarovani, so v boleznih bili odvisni od dobrotljivosti delodajalca, ki pa se za bolnika navadno ni mnogo zmenil. To so mnogi okusili.

Tako izkoriščani delavci pa bi bili prikrajšani tudi pri pokojnini, če ne bi Zavod za socialno zavarovanje v Ljutomeru storil odločnih ukrepov. Komisija, ki jo je imenoval za popis izkoriščanih, je ugotovila, kako dolgo traja delovno razmerje pri posameznikih in ga priznala. Zavod za socialno zavarovanje pa je delodajalcem predpisal plačilo prispevkov za socialno zavarovanje tudi za preteklo dobo. Z zapadlimi plačili je obremenjeno 457 delodajalcev v skupnem znesku 16.535.287 din, kar znaša povprečno 34.233 din na delodajalca. Nekateri pa dolgujejo tudi do 60.000 dinarjev. Tako so zaščitili pravice izkoriščanih.

Mnoge krivice, ki so jih ti delavci morali prenašati v preteklih letih, pa so odpravljene z zakonom o zemljiškem skladu in odpravi vinskih odnosov. Vzlic temu pa bo treba še paziti, da bodo vsi ljudje zakone spoštovali in se po njih ravnali. -ke

V Ljutomeru bodo letos dokončno uredili vodovod

Ljutomer ima ugodno lego za napeljavno vodovoda v mesto. Na hribu nad mestom je močen izvir zdrave pitne vode. Napeljavni vodovoda pa je oviralo pomanjkanje materialnih sredstev. Lani pa je ljudskemu odboru mestne občine uspelo zbrati 9.000.000 din za investicije, kar je porabil za izboljšanje cest, ureditev ulic, kanalizacijo in napeljavno glavnih

vodovodnih žil, ki so speljane po vseh važnejših ulicah. Lani je 45 hiš že dobilo vodovod. Ostali lastniki hiš v mestu pa si ga lahko uredijo letos.

Predlog proračuna investicij za letošnje leto predvideva za vodovod 1.000.000 din, kar bo v glavnem zadostovalo. Stroške prikličkov na vodovodne žile bodo namreč krili v glavnem lastniki hiš. Pomagati pa bo treba predvsem gimnaziji, kjer dnevno živi 540 dijakov, da bo čimprej dobila vodovod. Predvideli so, da bodo tudi stroške napeljave do zgradbe kina krili iz mestnih investicij, notranjo ureditev pa bo plačal KUD, ki zgradbo uporablja.

Ljudski odbor mestne občine Ljutomer je namenil velik znesek tudi za ureditev ulic in cest na področju mestne občine. Za kanalizacijo je predvidel 6.000.000 dinarjev, za ceste pa kar 12 milijonov dinarjev. -ke.

Pri Murski Soboti so lovci ujeli 143 živih zajcev

Ponekod v Prekmurju je mnogo divjih zajcev. Lovci, ki imajo lovišče v okolici Murske Sobotice, so v sredo privedli lov z mrežami. V enem dnevu so ujeli 143 živih zajcev. Izmed teh so jih 106 prodali za izvoz v Francijo, kjer jih bodo izpustili na polja, da bi se razmnožili. Lani je v Franciji namreč poginilo nad milijon zajcev. Francozi so naročili večje število živih zajcev, in sicer enega samca na dve samici. Lovska družina bo dobila za vsakega prodanega zajca približno 5500 din, naša država pa lepe devize.

NOVI IZDELKI »METALNE«

Delovni kolektiv Tovarne kovinskih konstrukcij »Metalne« v Mariboru je lani v celoti izpolnil obveznosti do skupnosti. Proizvodni načrt so dosegli 102, finančni pa 103%, čeprav so bile proizvodne naloge za 51% večje kot leta 1952. Letos bodo v tovarni naredili za 300 ton več izdelkov, zlasti bo njihova izbira mnogo zahtevnejša. Predvsem bodo izdelovali razne žerjave, hale, mostove, hangarje, predmete in hidroplanski opremo. Naročila imajo ne samo od domačih, temveč tudi od tujih podjetij. V Indijo bodo prek »Litostroja« prvič prodali okoli 30 žerjavov. Dogovarjajo se nadalje še s podjetji v Čileju in Pakistanu. Med izdelki so pomembni zlasti žerjavi, ki jih doslej niso izdelovali. Načrte zanje so pripravili domači strokovnjaki. Izdelovali bodo opremo za domače hidrocentrale: Jablanico, Jajce II., Zvornik, Mavrovo in Vuhred. Naredili so tudi potrebne dele za pohorsko vzpenjajo, tako da bo lahko začela v predvidenem času obratovati. Poleg proizvodnih nalog bodo izpopolnjevali tudi dvoje podjetij. Do jeseni nameravajo končati gradnjo sodobne mehanske delavnice, s čimer se bodo popolnoma osamosvojili. Mehanično delavnico gradi gradbeno podjetje »Konstruktor« iz Maribora. -ke.

Posta e plemenskih bikov bodo koristile žu noreji

Zivinorejski strokovnjaki in napredni zivinorejci v severovzhodni Sloveniji menijo, da bi postale plemenski bikovi precej koristile napredku zivinorej. Te so po končani vojni ponekod že ustanavljali, kot na Ptujskem polju, a so jih pozneje razpustili. Vzrok, da so jih razpustili, pa je bil prej v tem, da so nekateri hoteli razbiti vse, kar je v kmetijstvu spominjalo na socialistično podjetje, kakor v tem, da se ne bi obnesle iz gospodarskih razlogov.

Dobri bikli na plemenitih postajah bi koristili mnogo več, kot če jih rede zasebniki. Na plemenitih postajah, ki bi vzdrževale po 4 ali 5 bikov, bi lahko zaposlili strokovno sposobnejše bikorejce, kot so zasebniki. Ob pripuščanju pa bi med biki lahko izbrali takega, ki bi starosti, velikosti in pasmi krave ali telice najbolj ustrezali. Plemenilne

postaje bi tudi omogočale pravilno razdelitev bikov, da nobeden ne bi imel v enem dnevu več krav, kot bi jih mogel oploditi. Pri vzdrževanju zadrinskih bikov mnogokrat povzročajo težave prav krma. S plemenitimi postajami pa bi rešili tudi to vprašanje. Te bi lahko dobile potrebna zemljišča za pridelovanje krme iz zemljiškega sklada, ki obstoji skoraj v sleherni občini.

Za ustanavljanje postaj plemenskih bikov ni posebnih težav. Proti so le nekateri kmetovalci, češ da bi takrat morali predati goniti krave k biku. Res je, da se v goratih predelih, ki so redko naseljeni, postaje plemenskih bikov ne bi obnesle, ker bi kmetovalec moral gnati kravo tud več ur daleč. V gosto naseljenih ravninskih krajih pa najbolj oddaljen kmetovalec ne bi imel do plemenilne postaje več ko eno uro hoje. Zato bodo v ravninskih krajih, kjer bodo kmetovalci spoznali koristnost postaj plemenskih bikov, le-te ustanavljali. -ke.

Tomo Breje je predaval v Kaminiku

V okviru Ljudske univerze je predaval v Kaminiku zvezni poslanec in kaminški okoliš tovarni Tomo Breje o izseljenih v zahodnoevropskih državah. Zanimivo predavanje, ki bilo v sejni dvorani Mestnega ljudskega odbora, je poslušalo pre-

90.000 dinarjev za prosvetno društvo
Delovni kolektiv Tovarne igel Kobaridu je podaril za potrebe prosvetnega društva v Kobaridu 90.000 dinarjev. Društvo bo denar porabil za novo zaveso v kulturnem domu

V vsako hišo knjige Prešernove družbe

KAKO SE BODO RAZVIJALE CENE v pogojih novega gospodarskega sistema

Novi predpisi bodo omogočili znižanje nekaterih cen

Po opustitvi stopenj akumulacij in skladov, ki so cenam postavile določene spodnje meje, in po uvedbi novih ekonomskih instrumentov, ki le deloma vplivajo na cene, je zdaj omogočeno v gospodarskem podjetjem, da svoje cene hitreje in bolj prilagodljivo pogojem trga in spremembam teh pogojev. Hkrati so v novem sistemu ekonomskih instrumentov vsa podjetja izenačena glede pogojev, po katerih nastopajo na trgu. Že v prehodni dobi je z novimi predpisi omogočeno znižanje nekaterih cen, ker so nove stopnje davka na promet, ki v precejšnji meri nadomeščajo prejšnje obveznosti podjetij po stopnjah akumulacije, kalkulirane deloma na nižji ravni cen nekaterih industrijskih izdelkov. Pri novih stopnjah davka na promet je že vključena višja cena za uvozne surovine, ker bodo morala podjetja za uvoz surovin kupovati devize na deviznih obračunskih mestih. V kalkulacijah ob določiti stopnjo davka na promet je upoštevana podražitev uvoznih surovin na osnovi tečaja 600 din za dolar.

konkurenca med proizvodnimi podjetji. Marsikatero podjetje z visokim organskim sestavom sredstev, ki mora plačevati prispevek na znatno vrednost osnovnih sredstev, bo v novem sistemu stimulirano, da z znižanjem cen omogoči povečanje proizvodnje. V novem sistemu ima namreč tako podjetje znatno večje fiksne obveznosti do skupnosti, ki ostanejo nespremenjene ne glede na večje ali manjše izkoriščanje zmogljivosti (n. pr. prispevek za osnovna sredstva in povečana amortizacijska stopnja). To povečanje fiksnih stroškov bo navajalo podjetje k

boljšemu izkoriščanju proizvodnje (in vzporedno plačnega sklada) zmanjšale, b uporabi stopnje akumulacije tudi obveznosti nasproti družbeni skupnosti. Vrednosti osnovnih sredstev namreč ni bilo treba obrestovati in tudi stopnje amortizacije so bile precej nižje. Zdad pa bo podjetje, ki zmanjša proizvodnjo in slabo izkorišča svojo proizvodno zmogljivost, plačevalo prispevek za osnovna sredstva in povečano amortizacijo v enaki višini, kakor če bi svojo proizvodno zmogljivost izkoriščalo stoddotno. Vse to pa bo med podjetji povečalo borbo za plasiranje proizvodov na trgu.

Kaj pravite k tem cenam?

Mnogi privatni dimnikarji zaračunavajo svoje usluge precej dražje kakor socialistični sektor

Lansko leto so ljubljanski dimnikarji sestavili predlog za nov cenik dimnikarskih uslug, o čemer MLO se ni dokončno sklepalo. Žeprav je stvar nujna.

Državno dimnikarsko podjetje v Ljubljani je predlagalo v osnutku novega cenika nespremenjene cene, razen cen za ometanje štedilnikov, ki naj bi stalo 20 din (za štedilnike z eno pečico) oziroma 25 din (za štedilnike z dvema pečicama). Povsem drugačna je stvar s cenami, ki jih v osnutku novega cenika predlagajo privatni dimnikarski mojstri. Te cene so občutno poskočile ter so za nekatere usluge 100 do 150% višje kakor cene, ki jih predlaga socialistični sektor.

Evo nekatere predloge socialističnega in privatnega dimnikarskega sektorja:

Podjetje	Privatni dimnikarstvo	karj	din	din
Ometanje ozkih dimnikov			10	16
Ometanje navadnih pekovske peči z duški			48	100
Ometanje parne pekovske peči z eno etažo			76	150
Ometanje parne pekovske peči z 2 ali več etažami			100	200
Izžigane hlajne dimnikov:				
V hišah s tremi dimniki, za vsak dimnik po		175	po kalkulaciji	
V hišah s 3 do 5 dimniki, dimnik po		175	220 + davek p. p.	
V hišah s 5 ali več dimniki, dimnik po		175	200 + davek p. p.	
Ometanje navadnih dimnikov:				
Z eno pečico		20	22	
Z dvema pečicama		25	30	

* Praktično po 300-400 din za dimnik.

Toda čeprav občutno ceneje računa svoje usluge kakor privatniki, je podjetje »Dimnikarstvo« rentabilno, ustvarja dobiček in je ob novem letu 1954 delilo svojim delavcem presežne plače, ki so znašale 60% mesečnega zaslужka, čeprav nima manjših, ampak celo večje družbene obveznosti kakor privatni sektor. Očitno je torej, da se ženejo privatni dimnikarji, ki so sestavljali osnutek novega cenika, za neupravičeno visokim zaslужkom na račun svojih strank. Toda celo v ta osnutek cenika, ki že tako in tako predlaga mnogo višje cene kakor podjetje »Dimnikarstvo«, so sestavljali vnesli v

oklepaje še višje cene, po katerih bi baje morali računati usluge, da bi krili »dejanske« režijske stroške.

Novi cenik, ki so ga jeseni predlagali ljubljanski privatni dimnikarji, MLO se ni potrdil, vendar nekateri mojstri že zaračunavajo po njem svoje usluge. Še več! V šišenskih otroških jaslih je dimnikar računal za ometanje male centrale 350 din, za mali štedilnik pa 54 din. (Podjetje »Dimnikarstvo« računa za ometanje male centrale 54 din, za mali štedilnik pa 20 din, torej več kakor šestkrat oziroma dva in polkrat manj.) Nekemu podjetju je privatni dimnikar zaračunal ometanje kotla za gretje vode 120 din, ali 12-krat več kakor bi računalo podjetje »Dimnikarstvo«, ki kljub temu še ustvarja dobiček.

Razen tega zahtevajo mnogi dimnikarji, da plačujejo stranke ometanje štedilnikov tudi v poletnem času (ko mnoge stranke ne kurijo in dimnikarji torej ne ometajo štedilnikov), dasiravno bi dimnikarji smeli v teh primerih zahtevati samo polovično takso (in še to le tedaj, če pregledajo, ali ni požarne nevarnosti).

Kako je mogoča ta — lahko bi rekli — samovoljnost nekaterih dimnikarskih mojstrov?

V Ljubljani je eno samo državno dimnikarsko podjetje in 22 privatnih dimnikarskih mojstrov. Podjetje »Dimnikarstvo« opravlja dimnikarske usluge le v strogem centru in v Rožni dolini, tri četrtine mestnega področja pa imajo v rokah privatniki. Ti imajo neomejen monopol, ker so si področja razdelili in si med seboj ne morejo konkurirati. Razen strank je s tem prizadet tudi socialistični sektor, saj grozi podjetju »Dimnikarstvo« nevarnost, da mu bodo privatni mojstri počasi zvalili pomočnike, ker jih bodo zlahka preplačevali. Privatnim mojstrom pri tem ne bo treba seči globlje v žep, saj bodo višje plače pomočnikov (večji del dodatnega zaslужka bodo seveda pobrali mojstri) prevzeli na stranke. Dimnikarskih rajonov sicer najbrže ne kaže razkosavati, kajti dimnikarji odgovarjajo hkrati tudi za požarno varnost na svojem področju. Tembolj pa je nujno poseči po administrativnem ukrepu (ker konkurenca in drugi učinkoviti gospodarski ukrepi, kakor kaže, niso možni) in izdati ustrezne cenike, da stranke ne bodo prepuščene skoraj na milost in nemilost pohlepu nekaterih dimnikarjev po pretriranemu dobičku.

M. Z.

Dve tezi o pomanjkanju električne energije

Mnoga mesta so čisto v temi, industrija pa kdaj pa kdaj ustavi svoje obrate. Iz Bora so sporočili, da so samo od 17. do 28. decembra zaradi prekinitve toka izgubili pol milijarde. Zato je skupini poslancev na zasedanju Ljudske skupščine Srbije sredi decembra naslovljena na Izvršni svet vprašanje, kako je s stanjem električne energije in ukrepi za ureditev tega perečega vprašanja. Odgovora ni bilo. Poslancem so rekli, da bodo pojasnilo dobili na seji konca januarja.

Cloveka pa vendarle presenetiti, da Izvršni svet ni bil pripravljen, da bi že na tej seji odgovoril na vprašanje poslancev, saj govorimo o preskrbi z električno energijo v Srbiji že dobrega pol leta.

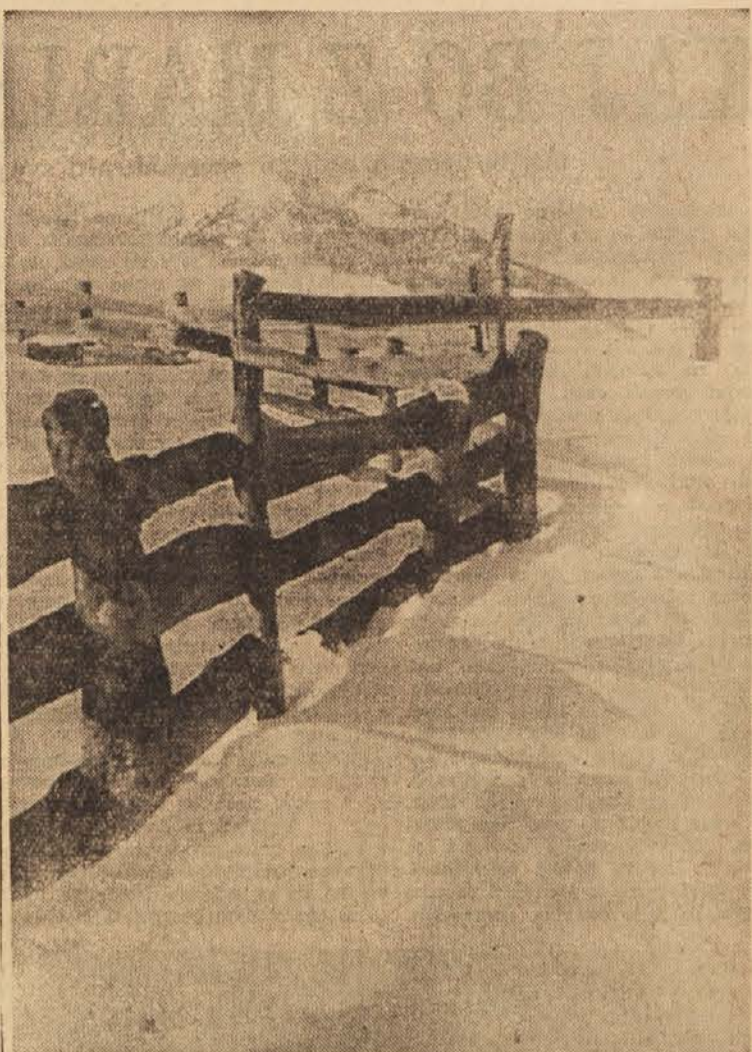
Javnost pa je ostala dokaj razburjena, ker ji kar naprej uradno in neuradno dajejo najrazličnejša pojasnila o pomanjkanju električnega toka. Že junija 1953 se je pojavila v tisku optimistična analiza Zveznega zavoda za planiranje, ki kaže, da bo znašala celotna potreba po električni energiji v naši državi v letih 1962 do 1963 približno 8 milijard kwh. Po načrtih pa bi energetski viri takrat lahko dajali približno 11 milijard kwh. Ta račun torej kaže, da za zdaj ni treba graditi novih objektov ali da bi vsaj kazalo preložiti graditev na pozneje.

Enajst dni po omenjenem zasedanju skupščine je podpredsednik Izvršnega sveta Voja Leković v intervjuju »Politiki« izrazil popolnoma nasprotno mnenje. Rekel je, da je glavni razlog pomanjkanja električnega toka v majhnih energetskih zmogljivostih. »Ugotovitev, da imamo premalo zmogljivosti,« je rekel, »za nas ni nova. O njej govorimo že več let in že zdavnaj smo opozarjali na to, da bodo leta 1953, 1954 in 1955 za našo industrijo zaradi pomanjkanja električne energije težava. Vzlic našemu opozorilu, da električne energije v tem času ne bomo imeli, nismo našli razumevanja in pojavila se je trditve, da je v Srbiji električne energije celo več, kakor je potrebujemo.«

Tov. Leković dalje trdi, da nekateri še zdaj tega ne verjamejo. Po njegovem mnenju je najvažnejše in najbolj pereče vprašanje, ki bi ga bilo treba v Srbiji urediti, vprašanje elektrogospodarstva. Leković dobesedno pravi:

»Elektrogospodarstvo je postalo ozko grlo našega gospodarstva, razen tega pa še važno politično vprašanje. Končno in perspektivno odstranitev pomanjkanja električne energije pri nas bi lahko dosegli samo z zgraditvijo velikih elektrarn na Drini, kakor so Dubrave in Crne vode. Zato menim, da bi morala biti njihova graditev na prvem mestu.«

Voja Leković torej meni, da je vhod iz tega položaja v zgraditvi novih elektrarn, tembolj, ker

Zimski pejsaj

Poskus, ki mnogo obeta

Z gojenjem zdravilnih zelišč se nam odpira zlata jama — če jo bomo le znali izkoristiti

Zanimiv in nadvse pomemben poskus, ki so ga minulo leto lotili nekateri slovenski farmacevti z gojitvijo zdravilnih zelišč, je popolnoma uspel in zadovoljil najbolj smela pričakovanja. Jesenska »žetev« na polkusuju farmi v Bizoviku pri Ljubljani ter še na 50 polkusujskih vrtilcih, ki so jih uredili z ozirom na klimatske prilike in različnost zemlje v raznih krajih Slovenije, je bila bogata. Predelava zdravilnih zelišč v laboratoriju Farmakološkega inštituta v Ljubljani pa je dokazala visoko kvaliteto pridobljenih eteričnih olj in tinktur. Nadvse izvrstno so uspeli posevki koriantra, mente, valeriane in ostalih zdravilnih zelišč, med katerimi je pač najvažnejši digitalis, ki smo ga doslej za zdravljenje srčnih obolenj izključno uvažali. Tudi kvaliteta olja iz mente je boljša kot kvaliteta te vrste

olja, ki ga imajo na razpolago naše lekarne bodisi iz uvoza, bodisi iz domačih tovarn zdravil.

Razumljivo je, da so vzbudili doseženi uspehi veliko zanimanje pri domačem izvornem podjetju »Gosade« ter izvali vrsto pohval in ponudb za odkup s strani inozemstva, zlasti farmacevtov iz Avstrije. O kakem večjem gospodarskem uspehu bi bilo po tem prvem polkusu seveda še prerano govoriti ne glede, da so s izrabo še lahko prodali prve kilograme prvovrstnih zdravilnih zelišč. Toda, ker je šlo predvsem za polkusu, na kakem zemljišču in na kakem kraju bodo rastline najbolj uspevale. Je razumljivo, da prideki količin niso bili veliki. Po letošnjih izkušnjah pa bo že mogoče na posameznih krajih posevke razširiti, ker riziko na uspeh ne bo več tolikšno. V zvezi s tem se na začetku sezone pojavlja več problemov. Že lani se je pokazalo, da so pridelana zdravilna zelišča sicer kvaliteto odlična, toda precej draga, zaradi skoraj izključno ročnega obdelovanja zemlje. Na farmi bi potrebovali univerzalen obdelovalni ročni stroj, nekaj dopolnilnih naprav za izpopolnitev laboratorija ter prevozno sredstvo za nadzorovanje po vsej Sloveniji raztresenih vrtilcov. Vse to, ki so potrebne, ne dosega milijonov. Toda farmacevti, ki so se tega nadvse važnega posla lotili, se vseeno sprajujejo, kje in od kod vzeti potrebne vsove, ki jih zankrat ni moč kriti z letošnjo prodajo zdravilnih zelišč.

Doslej so denar za polkusu, ki bodo nadvse koristili domači farmaciji, zbrali in dali predvsem lekarne s področja, medtem ko so podjetja, kot n. pr. »Gosade« in »Kemofarmacija« kazale zanimanje za polkusu. Šele jeseni, ko so se zelo živo zanimali za odkup zelišč. Gotovo bi bilo tudi v bodoče malo preveč tvegano polgati vse upe na dobro voljo teh podjetij, ki konec koncev gledajo pred seboj le račun lastnega podjetja in ne toliko splošnega napredka v farmaciji. Opirna pa se tu krasno področje za sodelovanje in pomoč s strani Združenja slovenskih farmacevtov. Toda žal tega združenja še ni in tudi Farmaceutsko društvo je o farmaceutski zadrugi, samo razpravljalo, ustanovilo pa ga še ni. Verjetno pa bo praksa sama siliла farmacevte, da se bodo bolj živo zainteresirali za tak zavod, ki bo že samo v zvezi s farmami zdravilnih zelišč imel precej posla. Razen pomoči pri ustvarjanju večjih farm za gojitev zdravilnih zelišč, bi bila naloga zavoda tudi predelava teh zelišč v tinkture z določljivo jakosti in učinku zdravil, pravilna porazdelitev teh visokokvalitetnih zdravilnih zelišč na lekarno, lahko pa bi prevzel zavod tudi prodajo odvisnih zelišč v inozemstvo oziroma zamenjavo za druga zdravila, kar bi bilo za pocenitev zdravil v naših lekarnah velikega pomena, saj bi odkupil vnesni prepečevalci. Vsekakor bo prav in potrebno, da se za polkusu, ki je že prešel prve faze, zavzame širši krog, kot se je zavzel doslej, ker bodo njihovih uspehov deležni predvsem bolniki, ko pa bo stvar stekla v večjem obsegu, pa bo prinašala tudi velike gospodarske koristi z ozirom na naš izvoz.

M. N.

Odhod Titove planinske štafete iz Makedonije

Skopje, 9. jan. — Planinska zveza LR Makedonije se pripravila na odhod letošnje Titove planinske štafete. Štafeta bo krenila s Titovega vrha na Šar planini dne 1. februarja. Med dvajset dni trajajočim potovanjem po Makedoniji bo planinska štafeta šla prek malone vseh večjih planin te republike.

Vzporedno z zvezno štafeto bodo makedonski planinci poneli tudi tri republiške štafete. Prva bo krenila 7. februarja s Kobine pri Pečevcu, druga 5. februarja s Kožuha, tretja pa 10. februarja z Ljubotena v Šar planini. Vse tri republiške planinske štafete se bodo 19. februarja pridružile v Skopju zvezni planinski štafeti.

J. Rajčević, D. Marković

Vreme v preteklem tednu

Razni področja visokega zračnega pritiska in severnim in vzhodnim vzhodno Evrope je ustvarjal v teh dneh predelno lepo, suho vreme. Na osrednjem Atlantiku so se začeli teči usmerjala proti severovzhodu in dovajala v predelu Islanda in južnega Grönlanda dokaj visoke temperature. Tako smo imeli dne 1. januarja t. l. na Islandu temperaturo do 10°C, na vzhodni obali Grönlanda do 5°C. Medtem ko je v Panonski nižini do 30°C. Prava kar omenjeno vremensko stanje je namreč povzročalo, da so iz severovzhodne Evrope doletale v Srednjo Evropo in Sredozemlje zelo hladne in suhe zime, katere so povzročale v teh predelih snežne padavine, a v tem ustvarilo je pod njihovim vplivom področje nizkega zračnega pritiska, ki je se počel sneti padavine zlasti v severni Italiji, alpskem svetu in v zahodnih predelih Slovenije. Vremensko stanje se je dne 5. januarja spremenilo v razpadajočo, vzhodna področja visokega zračnega pritiska nad vzhodno Evropo, kjer mena. Medtem ko je bil sredozemski bazen pod vplivom področja zračnega pritiska in vlažnih, labilnih zračnih mas, ki je zaradi tega trajalo tudi danes in abno vreme in sicer z dežjem v južni in srednji Italiji, ter sneženjem v severni Italiji, Sloveniji, Alpah in notranjih predelih Jugoslavije.

Med tema dvema področjema zračnega pritiska pa se je pod vplivom dotoka hladnega, vlažnega zraka in severno Evrope ustvarila dolina nizkega zračnega pritiska, ki je segala od Jan Moyena vse do valov vlažnega zraka so nastopale predvsem močne padavine v srednji Evropi, zlasti v alpskih predelih in na Balkanskem polotoku. Področje visokega zračnega pritiska nad vzhodno Evropo se je pologoma širilo proti vzhodu, tako da so že omenjeni valovi vlažnega hladnega zraka pologoma gubljali na svoji intenzivnosti in se vedno bolj usmerjali proti vzhodu. V zvezi s tem so polenjavale snežne padavine v vsem tem predelu Evrope. Tako smo dne 8. t. m. še rahlo sneženje v Alpah, severni in srednji Evropi, medtem ko je bila zahodna Evropa pod vplivom stabilnega, jasnega, dokaj toplega vremena. Kakor kažejo podatki z dne 9. januarja, so na vsem severnem in severovzhodnem Atlantiku izredno močno jačajo otoplitve, katere je opaziti vse do 5000 metrov visoko. Na drugi strani je vzhodna Evropa v popolnem baričnem razkroju, kjer imamo dokaj močne snežne padavine. Ker od severozahoda pritokajo v Evropo ponovno vlažne, vendar toplejša zračna masa, katere dajejo močan dež na severni obali Nemčije in Danske se obeta srednji Evropi ponovno nekoliko nestalno vreme, vendar s otoplitvami. Predvidoma se navedeni valovi usmerjajo proti jugovzhodu in ne bodo zajeli v vsej jakosti naših predelov. Tako smo na osnovi navedenih vremenskih dejavnikov obeta v prihodnjih dneh ni težje, vendar ne popolnoma suho vreme. V zadnjem tednu je bila izmerjena sledeča višina snežne odeje v Sloveniji: Kamnik-Bistrica 81 cm, Priloga 71 cm, Planica 51 cm, Komena 35 cm, prska na 30 cm podlaga, Mo-

Erve stopinje v snegu in r

Podjetja, ustanove in drugi, vpišite se kot ustanovni člani Prečernove družbe. Naš tekoči račun pri Narodni banki je 601-T-572, naš naslov pa: Glavni odbor Prečernove družbe, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 9

KAJ BO Z MARIBORSKO OPERO

Ali bo moralo vodstvo opere okrniti svoj ansambel ali pa preiti v amaterstvo?

Mariborske kulturne kroge sta pred kratkim močno vznemirili kratki novice v lokalnem dnevniku »Večer«. Obe sta se nanašali na proračun mariborskega Slovenskega narodnega gledališča, oziroma bolj povedano, Opere v letu 1954, ki naj bi ga sprejel MLO na bližnjem plenarnem zasedanju. Akcent obeh poročil je bil v tem: proračun gledališča (O. Opere) je previsok, posebna komisija, ki jo bo sestavil Svet za prosveto in kulturo MLO v Mariboru, naj preišče možnosti za uprizarjanje večjega števila predstav v gledališki hiši, preišče naj možnosti za znižanje proračuna v tem smislu, da bi doseženi profesionalne članke orkestra in zbora nadomestili honorarni člani-amaterji, oziroma da bi okrnili število baletnega zbora. Objavljeno je bilo tudi odklonilne stališče zborov volivcev I. in II. volilne enote mesta Maribora, ki se niso strinjali s proračunskimi postavkami svojega gledališča. In ker je Slovensko narodno gledališče v Mariboru subvencionirano od MLO, ki svoje probleme, torej tudi proračun, daje v diskusijo volivcem, je situacija gotovo dovolj vznemirljiva, premisleka vredna, predvsem pa tako nujna, da jo je potrebno obravnati

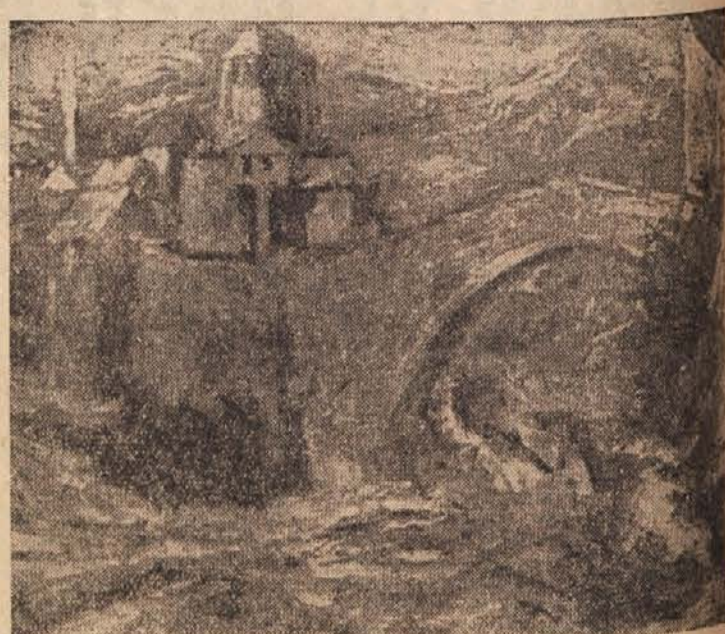
ki: ali je mogoče kvalitetno izvesti opero tega ali drugega skladatelja s 25 člani orkestra, 24 člani zbora, ki pridejo popoldne na bežno vajo in zvečer na predstavo, je mogoče kaj kvalitetnega ustvariti z orkestrom, ki je po veliki večini sestavljen iz vojaških godbenikov, ki izčrpani od dopoldanskega svojega dela popoldne eventualno pritečejo v gledališče nakušnjo, zvečer pa na predstavo? Vsa čast tedanjim pionirjem slovenske Opere v Mariboru, ki so s pogumnimi koraki orali ledino. Vendar: današnje pojmovanje operne umetnosti, današnji okus in današnje zahteve so nezdružljive s prvimi poskusi operne reprodukcije. Ali ni kakor na dani, da gre pri tistih, ki skušajo zagovarjati nekdanji sistem, za nekoliko sentimentalne mladostne spomine in da bi najbrž prav isti ljudje danes predstavo iz leta 1928 energično odklonili?

Dejstvo, da je Maribor s svojo Opere precej visoko v isti vrsti z vodilnimi opernimi gledališči v državi, da se po kvaliteti ne sramuje stopiti v krogi n. pr. s Sarajevom, Reko ali Osljemom, je dovolj razveseljivo in vredno, da ga ponovno ugotovimo, ko so to ugotovili in potrdili že številni

predstav v velikih vlogah je 26, in še to zaradi večmesečne bolezni (kar pa seveda močno znižuje povprečje). Upoštevajmo, da so solisti padali iz premiere v premiero, kar je pri izredno nizkem številu solistov in repertoarju, kakršen je bil lansko sezono (Bizet: Carmen, Zajc: N. S. Zrinjski, d'Albert: Nižava, Dvořák: Rusalka itd.) povsem nujno, upoštevajmo, da delata Opera in Drama v isti hiši, torej na istem odru, kjer se morajo izvršiti operne in dramske aranžirke, orkestralne, glavne in generalne vaje ter predstave in da odpade veliko število predstav v minulih sezonah tudi na baletni ansambel. Situacija bo še razumljivejša, če pomislimo na težko delo tehničnega osebja, ki dela v treh turnusih in ki mora dobiti vsak ponedeljek (ali kak drug dan) prost. Vendar se je pri vseh odigranih predstavah za 9 abonmajev izvršilo kar 8 opernih premier ozir. obnovitev, ki jih pa moramo smatrati kot premiere, da ne omenjamo uspeha baleta »Od pravilnice do pravilnice«, ki je bil izveden izven repertoarnega načrta v okviru prireditve Novoletne jelke.

doglem trudu posrečilo baletni zbor toliko usposobiti, da lahko prireja svoje celovečerne predstave, ali naj zdaj balet okrnemo ali celo uklnemo? In kako naj si zamisljamo na primer Bizetovo »Carmen« z okrnjenim zborom ali brez baleta v II. in IV. dejanju? Naj gremo morda na prakso mariborske Opere v letih od 1922 do 1928, ko so zboristi bili istočasno tudi plesalci?

Vsa ta vprašanja in vsa navedena dejstva govore zoper vsak eksperiment, ki naj bi se izvršil v zvezi z mariborsko Opere. Če bi mariborski volivci, oziroma MLO odklonil predloženi proračun in bi moralo vodstvo mariborske Opere svoj ansambel okrniti ali preiti na amatersko bazo, tedaj je pametneje, da se resno pogovorimo o vprašanju, ali naj Opera sploh še deluje naprej.

Zonjlić Jovan: Mostar (olje)

KULTURNA KRONIKA

25 let umetniškega dela Emila Hajeka

V glasbenem življenju Beograda zavzema zadnjih 25 let osebnost Emila Hajeka vidno mesto. Zato pomeni govoriti o Emilu Hajeku, govoriti o četrtoletnem glasbenem dogajanju, pri katerem je on vsestransko sodeloval. Pri tem je treba predvsem omeniti njegov delež pri razvoju glasbenega šolstva, ki je imelo v njem svojega najzaslužnejšega predstavnika. Iz majhne glasbene šole »Stanković« se je rodilo pod njegovim vodstvom solidno glasbeno učilišče.

Razumljivo je, da se je v bogati 25-letni aktivnosti Emila Hajeka, ki je obsegala od pedagoškega dela do vrste drugih dejavnosti, očitovale tudi njegova ožja stroka — klavirska pedagogika. Na tem področju ustvarjena dela so tako obsejna in kakovostna, da sama po sebi predstavljajo ogromen prispevek glasbeni kulturi.

Emil Hajek je prišel leta 1928 v Beograd za izkušnjam. Po končanem praškem konservatoriju in študiju klavirja pri Jiraneku v Pragi in Anzorku v Berlinu ter pianističnem delu na Češkem, je Hajek leta 1909 odšel v Rusijo, kjer je bil dolgo profesor klavirja, nato pa do leta

1921 rektor na konservatoriju v Saratovu. Po vrnitvi v Prago je bil Hajek klavirski sodelavec velikega violinista Jana Kubelika na njegovih turnejah po Evropi in drugih kontinentih.

Svoje veliko strokovno znanje in široke poglede je Emil Hajek prenesel v Beograd, kjer je nesebično posegel v delo našega glasbenega življenja.

Razstava hrvatske grafike v Zagrebu

V umetniškem paviljonu v Zagrebu je bila v soboto odprta razstava hrvatske grafike. Zastopanih je 19 avtorjev z okoli 200 del.

Antun Dobronič na proslavi svojega jubileja

Klub kulturnih delavcev v Osljaku je priredil proslavo 75-letnice življenja in 40-letnice umetniškega dela znanega skladatelja in glasbenega pedagoga Antuna Dobroniča. Pri koncertnem delu prireditelj, ki ji je prisostvoval tudi skladatelj sam, so izvajali njegova komorna, orkestralna in vokalna dela.

Visoko francosko odlikovanje profesorja sarajevske univerze dr. Milivoja Sarvana

Na predlog francoskega pediatričnega društva v Parizu je predsednik francoske republike odlikoval z redom legije št. profesorja sarajevske univerze dr. Milivoja Sarvana. To visoko odlikovanje je dr. Sarvanu izročil v soboto v Sarajevu član

francoske medicinske akademije in predsednik mednarodnega dežjega centra v Parizu g. Robert Debré.

Izročajoč odlikovanje dr. Sarvanu, je g. Debré poudaril njegove zaslug na področju pediatrije in krepitev vezi med našo in francosko medicinsko znanostjo. Dr. Sarvan je napisal več del o negovanju in zdravljenju otrok ter priložil vrsto prispevkov v medicinskih revijah pri nas, v Franciji in drugih državah.

Po izročitvi odlikovanja je g. Debré predaval o zdravljenju otrok primarno berkuuloze.

Ansambel narodnih plesov Makedonije v Kairu

Ansambel narodnih plesov Makedonije »Tane« je otvoril z uspešnim koncertom letošnjo sezono v Kairu. Operi številni gledalci so ga toplje pozdravili. Koncertu je prisostvoval med drugimi tudi podpredsednik vlade Naser. Makedonski ansambel je priredil v Egiptu več koncertov, izmed katerih tri za pripadnike egiptovske vojske.

Mednarodna razstava otroških risb v New Delhiju

Predsednik indijske republike dr. Radžendra Prasad je otvoril mednarodno razstavo otroških risb, na kateri razstavljajo mladi slikarji iz 48 držav, med njimi tudi iz Jugoslavije. Na natočaj je prislo 15.000 otroških risb iz vsega sveta, razstavili pa so jih 1700. Odkoncu razstave bodo razdelili 325 nagrad, med njimi tudi nagrado predsednika in podpredsednika indijske republike ter predsednika indijske vlade.

Gledališke beležke

Člani Hrvatskega narodnega gledališča sodelujejo pri pripravah za premiero Verdijeve opere »Aida« v splitskem gledališču. Opere režira profesor Stanko Gasparović, inscenator je Aleksander Avguštinović, osnutke kostumov pa je izdelala Inge Kostinčar-Bregovac.

Prvak baleta opere Hrvatskega narodnega gledališča Nenad Lotka pripravlja v ljubljanski Operi naslednje baletne: »Tragedija Salome«, »Klasična

simfonija«, »Mrtvaški ples« in »Amazone«. Premiere teh baletov bodo v začetku februarja.

Dne 21. januarja bo gledališče Komedija izvedlo prikratk Hugh Herbertovo komedijo »Enkrat v sto letih«, satiro sodobnega ameriškega pisatelja. To bo prva uprizoritev Herbertovih del v Jugoslaviji. Komedijo režira Boris Semhera.

»Pet norih sinov« — to ho naslednja dramska premiera, ki jo bo 28. januarja uprizorilo gledališče Komedija. To satiro na umetniški snobizem je napisal Fadi Hadžić, režira jo pa Tito Stroz. To gledališče pripravlja tudi Zlatko komično opero »Viteška ljubezen«, ki je v lanski sezoni doživela velik uspeh.

V torek, 12. januarja, bo v zagrebški Operi gostovala kot Carmen članica ruske opere Jana Puleva, ki je znana zlasti po svojih vlogah Carmen in Kati Lothe v Massenetovi operi »Werther«.

UFUS bo letos posnel sedem umetniških filmov

Podjetje UFUS namerava letos posneti več dokumentarnih in umetniških filmov.

Najprej bodo snemali film »Prevoj dr. M.« Scenarij sta napisala Zivojin Mitrović in Dušan Zegva.

Med ostalimi scenariji so vseokraj najzanimivejši Tjardovičeva operna »Mala Floramla«, odlomek iz »Mrtvaški trojgled« Stevana Jakovljevića »Aretas«, »Ohridska legenda« po istoimenskem baletu skladatelja Stevana Hristića ter »Karolina Reška« po komediji Draža Gervaisa.

Razen sedem umetniških filmov namerava posneti podjetje UFUS tudi šest dokumentarnih filmov s tematsko iz naše socialistične stvarnosti, s čimer namenjajo petih filmov za zdaj zaključeno leto.

Direkcija podjetja se že dala k pogajam z znanimi filmskimi družbami iz Francije, Anglije, Libanona, Grčije in Turčije glede morebitne koprodukcije pri snemanju zgoraj omenjenih umetniških filmov.

Novi filmi o higiensko-tehnični zaščiti dela

»Jadranski film« je posnel za izdelavo filma LR Hrvatske nove posnetke o higiensko-tehnični zaščiti dela v gospodarstvu.

Hkrati v »Zora-filmu« zaključujejo še en film take vrste, in sicer o zaščiti dela na naftnih poljih.

Ksenija Divjak: Zidovi samostana Studenice (olje)

ne le pred mariborsko, temveč tudi pred široko slovensko in jugoslovansko javnostjo.

Za kaj gre? Za ohranitev slovenske Opere v Mariboru, ki bi ob najmanjšem eksperimentu, po vseh nezrekljivih prizadevanjih, idealnih podvigh vodstva in vsega ansambla, po vseh lepih uspehih nujno zdrvela v prepad, od koder je leta in leta ne bi bilo mogoče več dvigniti.

Eksperiment? Mar ni eksperiment že takole razmišljanje, naj bi profesionalce zamenjali amaterji? Kako je mogoče danes, ko smo prešli otroško dobo odrske dejavnosti, čitalništvo, ko smo se vendarle veliko naučili ob raznih eksperimentih in težkočah mariborske Opere po prvi svetovni vojni, ko smo — v drugačnih družbenih in socialnih prilikah — zlasti v Mariboru lahko občutili vse pomanjkljivosti in zmogljivosti amaterskega sodelovanja, ko je celotna raven naših uprizoritev toliko zrasla, ko se je okus publike tako izostril, ki čemer so seveda odločno prispevali tudi izvedenjski faktorji, predvsem radio in film, in je celo profesionalnemu kadru opernih ljudi nemogoče le za hip obstati na isti kvalitetni stopnji, kako je torej mogoče danes mirno govoriti o amaterjih in resnem gledališču, zlasti v Operi?

Nekateri krogi (na srečo maloštevilni) in celo nekateri kulturni delavci so v začetku teh razprav o Operi skušali primerjati uprizoritve leta 1953 in leta 1926, govorili so o velikih imenih, ki da so v tistem času delovali v Mariboru: o Mitroviću, o Simencu, Banovcu, kasneje Janku itd. Naj kljub imenom, ki so pa tedaj šele začela svojo umetniško pot, spregovorijo naslednji podat-

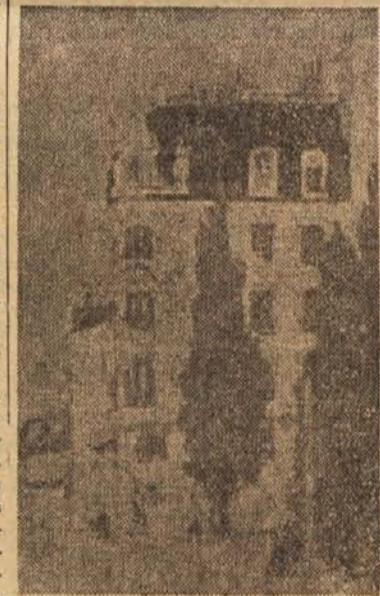
renimirani gostje, od nemškega muzikologa G. Krauseja do grškega gosta — dirigenta Antiocha Evangelatosa? Čemu torej uničevati s trudom in idealnim stremiljenjem dosežene uspehe, čemu razmišljati v mestu, kakršno je Maribor, z dolgoletno gledališko tradicijo, o amaterstvu, ko na drugi strani manjša mesta, brez tradicije in morda finančno manj trdna, odpirajo nove gledališke hiše, razpisujejo natečaje za svoje profesionalne zebre in orkestre? Subotica in Tuzla, Zenica, Pula in Titograd — povsod ena sama misel: kako, od kod dobiti ljudi za svojo Opere, stalno in profesionalno. V Mariboru pa razmišljamo, kako bi reducirali umetniški kader, ki dobro dela, in ga nadomestili z amaterji, ki bi bili morda za nekaj milijonov dinarjev na leto cenejši.

In zdaj nekaj besed o možnostih, da bi Opera uprizarjala večje število predstav. Kratek statistični pregled sezone 1952/53 izkazuje naslednja dejstva: 16 stalnih solistov je v 132 predstavah (vključno z baleti) brez radijskih smenanj, nastopilo 751-krat. Povpreček enega solista je torej 47 predstav, najvišje število predstav, ki so ga dosegli solisti v velikih vlogah, je 76, v srednjih 83, najmanjše število

Vsi operni ansambli, orkester, zbor in solisti skupno s svojim vodstvenim kadrom so bili torej, če že ne glavni, pa vsaj važni nosilci glasbene kulture v Mariboru. Priključimo koncertno delo, ki je bilo spričo prilik v mariborskem glasbenem življenju več kot potrebno, k opernemu, pa bo slika jasna, jasno pa bo tudi ali je iz umetniških razlogov pametno in mogoče, da poizkušamo doseči kaj več. Upoštevajmo, da ansambli tehnično niso ravno perfektni in da je potrebno za vsak umetniški uspeh tudi veliko intenzivnega umetniško-pedagoškega dela, ki potrebuje svoj čas.

Zaključek razmišljanja o dvigu produkcije bi torej bil tale: delovni čas obeh glavnih ansamblov je izrabiljen do skrajnih možnih meja, vsak poizkus večje produktivnosti bi prav gotovo vplival na kvaliteto izvedb. Poleg vsega je nadvse važno vprašanje tehničnega kadra, ki večje obremenitve ne bi zmoget, da o problemu odra, kjer se odvijajo vse vaje in predstave, ne govorimo.

Končno se na kratko o ukinitvi baletnega zbora. Nek mlad »kritik« je lansko leto s povzdiganim glasom vprašal, zakaj neki je mariborska Opera uprizorila celovečerni Nedbalov balet »Od pravilnice do pravilnice«. (Najbrž je mislil na »maloverdnost Nedbalove muzike«.) Vendar, operna hiša je bila polna do zadnje predstave. Polna je tudi letos pri uprizoritvah »Labodjega jezera«. Ali ni to zanimivo, ali ne dokazuje, da mariborska publika rada gleda baletne predstave? Naj torej zdaj, ko se je po

Milo Dimitrijević: Pejsaž iz Beograda (olje)

Pomenki s sarajevskimi književniki

Cepprav ni priporočljivo, kadar gre za umetnost, da bi ob zatonu starega in na pragu novega leta napravili nekakšno inventuro navdihov in čustvene razgibanosti, izražene na papirju, ali namenov, da bo to šele storjeno, vendar sem v pomenkih, v klubu književnikov, v uredništvu »Život«, v »Bosna-filmu« ali drugod povprašal nekaj bosensko-hercegovaških pisateljev o delih, ki jih zdaj pripravljajo in ki jih bodo s vođjo ali manjšo srečo in uspehom nadaljevali v novem, 1954. letu.

Hamza Humo, novelist, pesnik in dramski pisatelj, eden izmed predstavnikov starejšega rodu bosensko-hercegovaških pisateljev, mi je v krajšem pomenku s pičo v ustih, ki je menda nikoli ne odloži, rekel: »Pišem dramo iz časov okrog leta 1900. Moja drama obravnava življenje nekega naprednega človeka v zelo zaostalem okolju tiste dobe, njegov boj in poskuse, da bi storil kaj dobrega in koristnega. To je življenjska drama človeka, ki podležo vplivom svojega okolja. Naslova še nimam, obriši dela se šele kažejo. Kdaj pa lo končano, še ne morem reči.

V kratkem izide zbirka mojih pesmi, ki jo bo izdala založba »Svetlost« in moje prejšnje delo »Grozdanim krohot« v založbi »Seljaške knjige«.

Marka Markovića, predsednika Društva književnikov Bosne in Hercegovine ter urednika revije »Život«, sem našel prav v trenutku, ko je urejal in pripravjal za tisk zbirko svojih pripovedk.

»Tematiko te zbirke, v kateri so objavljene in še neobjavljene stvari, mi je pripovedoval tovariš Marković »sta Bosna in Sarajevo med vojno«. V njej so krajše pripovedke, ki sem jih pisal po vojni. Imel sem nekako za svojo dolžnost, da to gradivo obdelam. Seveda to ne pomeni, da se tudi pozneje ne bom vračal k pisanju o tem obdobju našega življenja. Imam pa še nekatere druge načrte.

Zbirka vojnih pripovedk Marka Markovića bo izšla najbrž konec januarja 1954 v založbi »Seljaške knjige«.

»Rad bi se posvetil tudi nekaterim načrtom, ki mi še dolgo roje po glavi. Kdaj bom to storil, to odvisno od mnogih okoliščin. Šaj sami vidite, delo v uredništvu zahteva mnogo časa. Tu pa so tudi mladi književniki, zbrani okrog revije, ki jim je tudi treba pomagati.«

»Zdaj pišem o zemlji, ki je nahajam povedo posebno in ljubezni«, pravi Branko Radičević, pesnik, ki zdaj živi in dela v Sarajevu. »To je knjiga poezije, mislim, dokaj sodobne, ki jo bom ponudil »Prosveti«.

Imam hčerko, ki zelo rada posluša, ko ji pripovedujem pravljice. Vse te zgodbe, ki si jih včasih s težavo izmišljam, sem zbral v knjigi »Nenapisana pravljica«, ki bo te dni izšla v založbi »Narodne prosvete«.

V prostorih »Bosna-filma« Mehmeda Selimovića ni težko najti. »Seljaška knjiga« bo v kratkem izdala zbirko njegovih vojnih pripovedk. Toda tovariš Meša je v pomenku govoril tudi o svojih sedanjih književnih naporih.

»Ze sedem ali osem mesecev pišem roman. Obravnavam razmerje med otroki in starši. Poudarek pa je na mladih ljudeh, ki grede skozi boj in se v njem otresajo raznih predsodkov.

Upam, da bo roman končan spomladi. Priznam, odločil sem se za težavno, pa tudi hvalečno nalogo, ker mi oblika romana dopušča, da širše zajamem notranje življenje mladega človeka v času, tako bogatem s konflikti, ki jih v naši književnosti še nismo dovolj obdelali.«

»Zdaj pišem drugi del romana iz vstaje v Bosanski Krajini«, mi je pojasnil svoje načrte Ahmed Hromadžić. »V prvem delu romana, ki je izšel letos, so obdelani prvi dnevi vstaje v neki vasi Bosanske Krajine. Mislim, da bom tudi drugi del prihodnje leto končal.«

Nekaj novosti Narodne in univerzitetne knjižnice

- Les Acquisitions médicales récentes. Paris 1953. (F — 129/1953)
- Azevedo Th. de: Les étiologies de couleur dans une ville brésilienne. (Paris 1953.) (112 818)
- Bariéty M & G. Brouet: Phtisiologie du médecin praticien. 3. éd. Paris 1953. (F — 105/1953)
- Bauchard P.: La presse, le film et la radio pour enfants. Paris 1953. (119 819)
- Bazaine J.: Notes sur la peinture d'aujourd'hui. Paris 1953. (F — 150/1953)
- Berndt C. H.: Women's changing ceremonies in Northern Australia. — Paris (1950). (II 99 485—1108)
- Compte rendu des recherches relatives à l'hydrologie de la zone aride. (Paris 1952.) (II 116 529—1)
- Dumesnil R.: Histoire illustrée du théâtre lyrique. Paris 1953. (F — 149/1953)
- Echanges culturels et barrières commerciales. Paris (1952). (114 268)
- Education et technologie. (Paris 1952.) (119 819)
- Griaule M & G. Dieterlen: Signes graphiques soudanais. Paris (1951). (II 99 485—1158)
- Guérin H. P.: Spéléologie. Le Matériel et son emploi. Les Explorations. Paris 1951. (119 820)
- Guvard M.—F.: La littérature comparée. Paris 1951. (94 469—499)

II. gorenjski zimsko športni teden

Z NAJVEČJEGA CROSSA NA SVETU

Presenečenje v Hastingsu

Mladi se uveljavljajo

Hlebancja drugi, Pogačnik deveti, Knifec petnajsti - Najboljši tujec Nemeček Hanck - Uspehi Cilke Černe

Matevž Kordež hiti proti cilju

(Nadaljevanje s 1. strani)

nikogar, prav tako tudi ne drugo mesto... mladega Hlebancja, ki si z gotovostjo utira pot med naše najboljšje tekmovalce...

1.05,52, 9. Tone Pogačnik (Jesenice) 1:05,59, 10. Cveto Pavčič 1:05,59, Ostali tuji so se uvrstili na 12., 13., 14. in 20. mesto.

Z nastale tek na 10 km: 1. Angela Kordež (Kropa) 46:11, 2. Cilka Černe (Bled) 48:57, 3. Marija Rožič (Gorje) 49:26, 4. Marija Černe (Gorje) 51:40, 5. Trkulja (Enotnost) 52:02, 6. Gojčič (Bled) 52:31, 7. Urevc (Gozdarski) 55:11.

Maribor, 10. jan. Dobra propaganda predreditelj Branika in Zeleničarja je privabila nad 10.000 gledalcev...

MEMORANDNE NOČNE SKAKALNE TEKME V CELJU

ZMAGAL LICHTENEGGER

Krznarič se je uvrstil na tretje mesto... Celje, 10. jan. v celjskem mestnem parku je bila sinoči uspešna nočna mednarodna tekma v smučkiških skokih...

Skakalnica v Celju ponoči

HRVATSKO-SLOVENSKA BOKSARSKA LIGA... Puljski Jadran prvak... v Zagrebu je bil večer prvenstveni dvoboj hrvatsko-slovenske bokarske lige med Jadranom (Pulj) in Domaćim Jedinstvom.

ZAKLJUČNI PLESNI VENČEK

Ljubljana, 10. jan. Večera je priložil APK javni plesni turnir, od kolesarstva pa je bil v programu tudi plesni venček...

Če te porazi le Zatopek - TO JE ČAST

Sao Paolo, 1. januarja - (z letalom)

Letos je na crossu sodelovalo rekordno število več kot 2000 tekačev iz Brazilije in 24 najboljših tekačev iz 14 tujih držav.

INCIDENT NA STARTU

Ker Zatopek po pravici nosi paslov najboljšega tekača na svetu in ker je nedavno dosegel nov svetovni rekord na 10.000 m, je bila njegova zmaga v Sao Paulu nesporna.

Za nastalo tek na 10 km: 1. Angela Kordež (Kropa) 46:11, 2. Cilka Černe (Bled) 48:57, 3. Marija Rožič (Gorje) 49:26, 4. Marija Černe (Gorje) 51:40, 5. Trkulja (Enotnost) 52:02, 6. Gojčič (Bled) 52:31, 7. Urevc (Gozdarski) 55:11.

DVA IN POL KILOMETRA... Medtem ko se je Zatopek odvijal, so bili med njimi v priložnosti tudi nekateri drugi tekmovalci.

Potek noveletnega teka v Sao Paulu in izjavi Zatopeka ter Mihaliča

Zatopkova udeležba in lepo vreme sta povzročila, da je letošnji tradicionalni cross po tleh Sao Paula prekosil vse dosedanje.

po izrednem naporu, ki je preteklet dva in pol kilometra. Zlagoma, toda zanesljivo, je prehitel drugega za drugim Argentinca Mirando, Nemečka Eberlana, Finca Taipalo in ostale tekmece.

ZATOPEK ZADOLVOJEN S TEKOM IN Z ZMAGO... Na tem teku je Zatopek izpolnil vsa pričakovanja gledalcev in jih navdušil. Čeprav ni bil na prvem kilometru zagotovljen zmago, je tudi potlej tekel na svojo moč.

Mednarodni turnir v Hastingsu je vzbudil posebno zanimanje šahovske javnosti...

Kar se tiče Mihaliča, je v Sao Paulu tudi letos potrdil svoj ugled enega izmed najboljših dolgočasnih tekmarjev na svetu.

Matanovič

Mihalič je izjavil: 'Tek je bil veličasten, konkurenca pa ostra. Če se mi ne bi pripetila nezgoda na startu, bi dosegel boljši čas.'

Mihalič je izjavil: 'Tek je bil veličasten, konkurenca pa ostra. Če se mi ne bi pripetila nezgoda na startu, bi dosegel boljši čas.'

Mednarodni turnir v Hastingsu je iznenadil angleški mednarodni mojster Alexander, ki je premagal i Bronsteina i Toluša.

Matanovič s svojim rezultatom v Hastingsu ne more biti zadovoljen, saj je dosegel zgolj 50% možnih točk.

O. Nedeljkovič

MEDNARODNA REVJIA SKOKOV V MARIBORU

Šved Nelsson je skakal najlepše

Zmagoslavje tujih tekmovalcev - Krznarič 5., Finžgar 9. - Prireditvi je prisostvovalo nad 10.000 gledalcev

Jugoslovanska sta bila Matulj in Gasperšič, ki sta oba dosegla 44,5 m. V prvi seriji je dosegel najdaljši skok Lichtenegger 54 m, ki je tudi v drugi seriji dosegel najdaljši skok dneva - 54,5 m.

HOKEJ NA LEDU

„Liubljana“: FC Gastein 10:4

Ljubljana, 10. jan. V mednarodni hokejski tekmi je danes „Liubljana“ zabeležila lep uspeh.

ZACETEK PRVENSTVA HRVATSKE V HOKEJU NA LEDU

Visoke zmage Zagrebčanov

Včeraj se je začelo v Zagrebu prvenstvo Hrvatske v hokeju na ledu. Sodelujejo pet moštvev: Mladost, Zagreb, Tekstilac (Varaždin), Segesta (Slask) in Železničar (Karlovac).

Partizan (Brežice): Železničar (Mrb) 4:3

Maribor, 10. jan. V današnjem prvenstveni tekmi slovenske lige je brežiški Partizan premagal Železničarja (Mrb) s 4:3 (2:1, 1:0, 1:2).

Spartak: Partizan 4:3

Hokejisti subotiskega Spartaka so včeraj v Beogradu nepričakovano premagali Partizana, čeprav so bili Beogražani tehnično boljše moštvo - 4:3 (0:2, 2:0, 2:1).

SIALOM V WENGENU

Na mednarodnem tekmovanju v Wengenu (Švica) je zmagal Avstrijec Spiess v času 1:47,8 pred Schusterjem (Avstrija) 1:49,8, Peroycem (Švica) 1:49,5, Prawdjo (Avstrija) in drugim.

RACING: PARTIZAN 2:1 (1:1)

Buenos Aires, 10. jan. Po uspehu v Montevideu, kjer je s prvakom Urugvajca Penarolom igral neodločeno 1:1, je Partizan nadaljeval turnejo po tleh Amerike.

KEGLJANJE NA LEDU

Bled, 10. jan. Danes popoldne so imeli člani blejskega kegljskega kluba na ledu propagandne tekme. Tekmovalci so med seboj in se pripravljali za nekatere nastope v tujini.

HRVATSKO-SLOVENSKA BOKSARSKA LIGA

Puljski Jadran prvak

v Zagrebu je bil večer prvenstveni dvoboj hrvatsko-slovenske bokarske lige med Jadranom (Pulj) in Domaćim Jedinstvom.

Osem članov zvezne lige

Zvezna bokarska liga bo imela v prihodnjem prvenstvu osem članov. Na sestanku upravnega odbora BZJ so se strinjali o pravilnikih za izvajanje prvenstva ter o hranarini boksarjev.

ZAKLJUČNI PLESNI VENČEK

Ljubljana, 10. jan. Večera je priložil APK javni plesni turnir, od kolesarstva pa je bil v programu tudi plesni venček...

NASI NOGOMETASI V JUŽNI AMERIKI

Partizan izgubil v Buenos Airesu

že v 19. minuti je Milutinovič izenačil. Jugoslovani so v prvem polčasu pokazali izvrstno nogomet. S navdušenimi gledalci in napravili zelo lep vtis, tako da so vsi pričakovali, da si bo v drugem polčasu priboril zmago.

Čajkovski

To se jim je tudi posređilo in že v četrti minuti je Argentinec Mendez dosegel prvi gol in vodstvo 1:0. Partizan pa se je naglo zbral in

Ljubljana, 10. jan. Včeraj je bila v društvenih prostorih redna letna skupščina AK Svobode. Na skupščini so razpravljali o delu v preteklem letu in naredili načrt za delo v letu 1954.

Ljubljana, 10. jan. TVD Partizan - Tabor je danes imelo svoj redni letni občni zbor v društvenih prostorih na Taboru. O teh dveh skupščinah bomo obširneje poročali v eni izmed prihodnjih številčk glasovalne lista.

SKUPŠČINA KOŠARKARSKO ZVEZE SLOVENIJE

Vedno več košarkarjev

Ljubljana, 10. jan. Predstavniki vseh slovenskih košarkarskih društev so danes na svoji letni skupščini razpravljali o svojem delu v minulem letu. Zanimljiveje je bilo sestavljanje skupščine: sami mladi ljudje - košarkarski delavci, kar je za ta šport značilno.

Večar se je polegla. Ne govore več o razpustu košarkarskih organizacij. Problemi sicer še vedno obstajajo, toda kolejarji so se z njimi pogumno spoprijeli.

Vendar pa je storila košarka v minulem letu korak dalje. Pomnilo se je število društev, število košarkarjev pa se je povečalo za 40%.

Letos bodo naši kolejarji priložila dva pomembna datuma: 70-letnico ustanovitve prvega košarkarskega kluba in 75-letnico prve dirke. V zvezi s tem bo septembra velika jubilejna dirka. Razen nje je v tekmovalnem kolektaru še vrsta velikih tekmovalnih doma in v tujini, tako da kaže, da bomo skupno z republikanskimi tekmovalnimi programi skoraj vsak teden imeli kako dirko.

Letos bodo naši kolejarji priložila dva pomembna datuma: 70-letnico ustanovitve prvega košarkarskega kluba in 75-letnico prve dirke.

Varne koles ne zanimajo za kolesarstvo, kar je najbolj čudno, saj drugod po svetu tovarene kolesa izdatno podpirajo ta šport v raznih oblikah.

Poudariti pa je treba, da se to-

DNEVNE NOVICE

Pod neposrednim vodstvom Društva matematikov in fizikov LRS in Centralne ljudske univerze so več-mesečni večerni tečajji iz algebre, trigonometrije, analitične geometrije, infinitezimalnega računa in fizike. Tečajji so namenjeni širjenju zanimanja za matematiko in fiziko. Vpišete se lahko v torek in petek ob 19. uri na I. dirž. gimnazij v Vegovi ulici (priloge desno).

VAŽNI NASLOVI V LJUBLJANI

- Reševalna postaja, Zaloška 25, tel. 22-444
- Zdravstvena dežurna služba, Miklošičeva 20, tel. 23-081
- Notranja uprava, Prešernova ul., tel. 21-109 in 21-200. Dežurna za prometne nesreče, tel. 20-563
- Gasilska milica, Krekov trg, tel. 23-553
- Elektrarna, Magistrat, tel. 22-121
- Pilnarna, Rešljeva 23, tel. 20-555
- Vodovod, Krekov trg 10, 20-554
- Zelezniška postaja, trg OF, tel. 20-708
- Avtohusna postaja, Masarykova, tel. 23-085
- Hotel »Unions«, Miklošičeva 1, tel. 23-570
- Mestni avtotaksi, Slomškova 6, tel. 21-576
- Mestna hranilnica ljubljanska, Copenova ulica 3 - Tel. centrala 22-135 in 23-383, direktor tel. 21-394
- Veleblagovnica »NA-MA«: uprava - sekretariat 22-563, komercialni oddelek 22-571, računovodstvo 23-059, centralno skladišče 22-559, poslovalnica pri »Pošti« 21-056, poslovalnica pri »Promostovju« 22-531, poslovalnica »Pohišivo« 20-494
- Trgovsko podjetje »Unije«, Wolfova ul. 1/1: direktor 20-542, komercialni oddelek 22-564, grostični oddelek za usnje, Trubarjeva 41, 22-281, detajlni poslovalnici: »Unije«, Trubarjeva 41, 22-281; »Kožar«, Trubarjeva 18, 23-058; grostični oddelek za obutev, Gradnišče štev. 10, tel. 20-517
- Trgovsko podjetje »Voina«: tel. 22-562; prodajalnice: »Voina«, Nazorjeva 3, 20-893; »Korotana«, Celovška 71, 23-683
- Trgovsko podjetje »Izbrava«, Wolfova ul. 1/1: uprava, direktor 23-521, komerc. oddelek 20-235, skladišče, Mestni trg 21, 21-196; poslovalnice: »Perlo«, Miklošičeva 12, 20-122; »Manona«, Prešernov trg št. 3, 21-572; »Moda«, Nazorjeva 5, 20-235; »Okrasa«, Copenova 14, 21-145; »Vrvarna«, Trubarjeva ul. 31, 20-441
- Slovenija - Impex, trg. agencija za izvoz in uvoz - Beethovnova 14/I, 23-915
- Mestno prevozna podjetje »Meprom«: uprava in delavnice tel. 21-392; Prometna pisarna - prevozi garaže tel. 20-823
- Spedicijska - Ljubljana, podjetje za tužemske in mednarodne transporte, uprava Titova 33, tel. 21-392, direktor 20-831, kovačna odprava, Hietelkova ul. štev. 4, tel. 21-719, avtodisponenca tel. 21-690, avtogaraža, Središka 1, 23-290

Umri so v Ljubljani

Jožefa Serbec, gospodinja, Pogreb bo danes, 11. t. m. ob 15. uri na Zalah. Ivana Skufca, hči električarja, Pogreb bo danes, 11. t. m. ob 16.30 na Zalah.

Umrla je partizanska mati NEŽA ŠUSTERŠIČ

V starosti 84 let. Pogreb bo v ponedeljek, dne 11. januarja 1954 ob 16. uri z Zal iz Antono-ve mrliške vežice.

Zalujoče sorodstvo: Anton Šusteršič, Marija Bolta, Francka, por. Studenca, Ivanka, por. Sluga, Anica, por. Pervanja.

XIV. redna seja Okrajnega ljudskega odbora Tolmin bo 18. januarja 1954 ob 9. uri zjutraj v prostorih Okrajnega komiteja ZKS Tolmin. Za sejo je predviden naslednji dnevni red: Poročilo podpredsednika okrajnega ljudskega odbora o delu ljudskih odborov in administracije okrajnega ljudskega odbora v letu 1953. Razprava in sklepanje o poročilu. Razrešitev in volitev svetov okrajnega ljudskega odbora ter drugih organov okrajnega ljudskega odbora. Razrešitev in volitev nekaterih sodnikov porotnikov Okrožnega sodišča v Gorici.

DANES IN JUTRI

KONCERTI

V. Abonmjski koncert SF bo v petek, dne 15. t. m. za abonma A, v ponedeljek, 18. t. m. za abonma B. Dirigent Bogo Leskovic, solista Hilda Horak-Casova in prof. Marjan Lipovšek. Na sporedu Beethovenova III. simfonija »Eroica«, Bachov Koncert za dva klavirja in orkester ter Verdijevi 4 poslednji zbori.

Nekaj abonmentov se ni poravnalo II. obroka. Prosimo, da to takoj storite. Vplačila v računovodstvu SF (vhod skozi vežo) dnevno od 10. do 13. ure ter pri blagajni pred koncertom in med odmorom. Vstopnice od 60 do 150 dinarjev.

Beograjski duo Marković-Akimo-vić koncertira nočjo ob 20.15 v Filharmoniji. Spored obsega tudi Beethov-ovo »opladnjo« sonato in Brahms-ovo sonato v d-molu. Vstopnice so še na razpolago.

GLEDALIŠČA

DRAMA - LJUBLJANA

Ponedeljek, 11. jan. ob 20: Salacrou: Tak kakor vsi. Abonma red D. Torek, 12. jan.: Zaprtlo. Sreda, 13. jan. ob 20: Hochwälder: Javni tožilec. Abonma red F. Četrtek, 14. jan.: Zaprtlo. Petek, 15. jan. ob 15.30: Hochwälder: Javni tožilec. Abonma red Petek (popoldanski).

OPERA

Ponedeljek, 11. jan.: Zaprtlo. Torek, 12. jan.: Zaprtlo. Sreda, 13. jan. ob 19.30: Massenet: Werther. Gostovanje tenorista Rudolfa Francja in dirigenta Lovra Madačića. Zaključena predstava za sindikata Univerze in TVS. Četrtek, 14. jan. ob 19.30: Puccini: Madame Butterfly. - Zaključena predstava za ZSj. Petek, 15. jan. ob 19.30: Rossini: Seviljski brivci. Abonma red H.

MESTNO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Gledališka pasaža Torek, 12. jan. ob 16: J. B. Priestley: Cas in Conwayevi. Red Torek popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji. (Alan - Polde Dežman.) Ob 20: J. B. Priestley: Cas in Conwayevi. Red Torek večerni. Vstopnice so tudi v prodaji. (Alan - Polde Dežman.) Sreda, 13. jan. ob 20: J. B. Priestley: Cas in Conwayevi. Red Torek večerni. Vstopnice so tudi v prodaji. (Alan - Polde Dežman.)

KINO

KINO »UNION«: Slov. film »Vesna«. Tehnik: Barok v Ljubljani. Predstave ob 18., 18. in 20. uri. KINO »KOMUNA«: Prelmera avstrijskega filma »Irena v zadregi«. Tehnik. Predstave ob 18., 18. in 20. uri. KINO »SLOGA«: Italijanski film »Obtožba«. Tehnik. Predstave ob 18., 18. in 20. uri. KINO »SOKA«: Franc. film »Clochmerlec«. Tehnik. Predstave ob 18. in 18. uri. - Predstava ob 20. uri odpade - nastopa Svengali. Predprodaja vstopnic od 10. do 11. ter od 15. ure dalje. Predprodaja vstopnic v vseh štirih kinematografih od 10. do 11. ter od 15. ure dalje. CELJE - »UNION«: Slovenski film »Vesna«. CELJE - »DOM«: Ameriški barvni film »Zlomljena puščica«. BLEDE: Amer. film »Zločin v Nevada«. KAMNIK: Italijanski film »Ljubavi in strup«. JESENICE - »RADIO«: Ameriški film »Ob veliki ločnici«. - »PLAVZ«: Ameriški film »Pavla«. KRANJ - »STORŽIČ«: Ameriški film »Ob veliki ločnici«. PTUJ: Amer. barvni film »Ostržek«.

RADIO

Dnevni spored za ponedeljek, 11. januarja.

5.30-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) - vmes ob 5.35-5.45 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska - 5.50-6.00 Jutrarnja telovadba - 6.30-6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in radijski kalendar - 6.50 Objava dnevnega sporeda - 7.00 Za gospodinjice - 7.25-7.30 Poročila - 12.00 Opoldanski koncert - 12.30 Napoved časa, poročila, pregled dnevnega sporeda in objave - 12.45 Zabavna glasba - 13.00 Pionirji: Kaj, zakaj, kakot? Radio pa: To, zato, tako! - 13.15 Zbori in solisti pojo slovenske narodne in umetne pesmi - 13.50 Kulturni pregled - 14.00 Melodije za odlič in razvedrilo - 14.30 Radijske reklame - 14.40 20 minut z Vaškim kvintetom (poeta Božo in Miško) - 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objave - 15.15 Zabavna glasba - 15.30 Solska ura za nižjo stopnjo - Silvo Matelič: V bohinjskem kotu - sirarstvo (reportaža) - 16.00 V svetu opernih melodij - 17.00 Napoved časa in poročila - 17.10 Zabavna in plesna glasba - sodelujejo: orkester Mantovani, David Rose, Axel Stordahl, Harold Monee in solista Helen Forest in Frank Sinatra - 17.45 Iz kolektivov za kolektive - 18.00 Glasbeni mozaik - 18.25 Jezikovni pogovori - 18.40 Zbori »Svobod« - sodeluje pevski zbor Ivan Cankar iz Ljubljane p. v. Doreta Matula - 19.00 Radijski dnevnik in objave - 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in vremenska napoved - 20.00 Radijska univerza - Lev Modic: Nekaj pogledov na zgodovino etičnih teorij - 20.15 Izredni koncert orkestra Slovenske filharmonije - dirigent Samo Lubad, solist pianist Leopold Taylor: Miklo Kelemen: Preludio arie e finale, Sergej Prokofjev: 3. koncert za klavir in orkester, L. v. Beethoven: Druga simfonija (magnetofonski posnetki) - 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan - 22.15 V plesnem ritmu - Sodeluje Plesni orkester Radia Ljubljana - 22.55-23.00 Lahko noč - 23.00-24.00 Oddaja Radia Jugoslavija za tujino na valu 327,1 m (prenos iz Zagreba).

MARIBORSKE VESTI

Poročili so se v Maribor: Zupanc Stanislav, 32 let, trgov. poslovodja - Kočuštein Olga, 33 let, trgov. pomočnica; Kozdoman Božo, 27 let, kupetan JLA - Grobolšek Danica, 22 let, administratorica; Klampfer Oton, 28 let, avtolekar - Kopina Kozica, 30 let, brusilka; Drobnjak Alojz, 30 let, pom. delavec - Rodošek Matilda, 27 let, tkalka; Peklar Stojan, 40 let, uslužbenec - Kočbek Filomena, 39 let, komercialist; Golob Jožef, 22 let, traktorist - Weitzer Amalija, 23 let, pitelija; Mihelac Anton, 35 let, uslužbenec - Cesar Marija, 27 let, uslužbenka; Saton Mihael, 29 let, uslužbenec - Paklec Jožefa, 24 let, delavka.

Umri so: Koren Ivan, 40 let, ključavničar; Arnuš Otmari, 59 let, zobotehnik; Pinter Marija, 66 let, gospodinja; Uduš Irena, 21 let, knjigovodkinja; Koplj Mihael, 73 let, upokojenec; Vigec Oto, 3 leta; Kolunder Peter, 58 let, upok.; Majhenič An- ton, 15 let, strojnik; Čafnik Stefan, 52 let, tessar; Vrhovak Kristina, 62 let upokojenka.

DEŽURNA LEKARNA

Ponedeljek, 11. jan.: lekarna »Melje«, Meljska c. 2.

RADIO

5.30-7.25 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 7.25-7.40 Igrajo mali ansambli - 7.40-7.45 Za naše gospodinjice - 7.45-8.00 Iz operetnega sveta - 8.00-8.10 Poročila in vremenska napoved - 8.10-8.30 Domači poskočni napevi - 12.00-12.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana, vmes od 12.00-13.15 Oddaja v medžarščini - 16.00-16.10 Pogovori in poslušalci - 16.10-16.30 Pavel Rasberger: Finale iz II. dejanja operete »Rdeči nageljni« - 16.30-16.45 Pregled domačih dogodkov, vremenska napoved in točen čas - 16.45-17.00 Zabavna glasba, vmes objave - 17.00 do 23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

KINO

»PARTIZAN«: Ameriški film »Njeno življenje«. »UDARNIK«: Amer. film »Preobrat«. »POBREŽJE«: Zaprtlo. »STUDENCI«: Zaprtlo. SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE Ponedeljek, 11. jan. ob 18. in 20. uri: Veseli spored (Tijek, Prieska Mic-ka). Znižane cene.

Ste že naročili »Ljudsko pravico-Borbo«? Ne odlašajte!

VSAK NAROČNIK JE ZAVAROVAN

v primeru smrtne nesreče za 40.000 din in v primeru trajne invalidnosti za 80.000 din!

VESTI IZ TRBOVELJ

Decembra so v Trbovljah umrli: Milena Knez, Justina Kovčec, roj. Božjak, Martin Rataj, Alojz Vidmar, Marija Dolanc, roj. Knez, Amalija Glavač, Marija Smodiš, roj. Bevc, Franciška Roter, roj. Odlazek, Julij Forte, Alojz Kišek, Rozalija Strle, Franc Petauer, Urška Kurent, roj. Plazar, Feliks Duler, Zdravko Kajnik, Anton Gorenc, Rudolf Jamšek, Ernest Zaverl, Anton Rodič, Albin Dežman, Avgust Šinkovec, Milan Kuhar, Franc Cestnik, Henrik Jurečič, Helena Kastelic, roj. Adučkovič.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sreda, 13. januarja ob 16: Grimm-Skufca: »Trnuljčica«. Zaključena predstava za I. gimnazijo. Četrtek, 14. januarja ob 16: Grimm-Skufca: »Trnuljčica«. Red popoldanski Vstopnice so še v prosti prodaji. Nedelja, 17. januarja ob 16: Grimm-Skufca: »Trnuljčica«. Izven.

DROBNI OGLASI

3 ENOSTANOVANJSKE HIŠE, ki se bodo licitirale na dan 17. jan. 1954. leta ob 10. uri popoldne na licu mesta v Pristavi, ima napredaj Občinski ljudski odbor Pristava (Čelce-okolica). Izključne cene hiš so od 200.000 do 315.000 din. Licitanti naj vložijo prijave na gornji naslov do 15. januarja 1954. - Občinski ljudski odbor Pristava.

LAHKI TRICIKEL v dobrem stanju, primeren za prevoz zabojev, od 30 do 40 kg kupimo. - Kijno Vipava. LESNO DUSTRIJSKO PODJETJE NAZARJE sprejme v službo knjigovodja - knjigo vzdrževalca v finančni in industrijskem knjigovodstvu ločne stroke. Zaželena je srednje strokovna izobrazba. Po možnosti samski. Nastop takoj. Ponudbe z navedbo življenjepisa poslati na LIP Nazarje, pošta Nazarje. 68

DRŽAVNO KMETIJSKO POSESTVO Zovnek v Braslovčah išče inženirja agronomije z nekaj prakse. Nastop službe takoj. Stanovanje preskrbljeno. Ponudbe na gornji naslov. 70

OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA Dravograd razpisuje službeno mesto agronoma za referat poljedelstva in sadjarstva ter mesta absolventov nižjih kmetijskih šol za semensko službo in molžno kontrolo. Interesenti naj pošljejo prošnje do konca tega meseca na OZZ Dravograd. 67

SPOSOBNO SAMOSTOJNO GOSPODINJO, stano od 25 do 35 let, sprejme obrtnik zaposlen pri Mestnem podjetju. Plača po dogovoru. Naslov v podružnici »Ljudske pravice-Borbe« v Trbovljah. T2

RAZPISUJEMO službeno mesto zdravnika-internista - šefa internega oddelka, specializanta iz kirurgije in bolničarja. Pisemne prošnje z življenjepisom ter opisom dosednjega službovanja pošljite Upravnemu odboru Splošne bolnišnice. Trbovlje. Nastop službe takoj. 63

DINAMO 220 v (ameriški) na veterini pogon, primeren za planinsko kočjo, ugodno prodam. Naslov v oglašnem oddelku. 46

KOMBINIRANI ORBELOVALNI SKOBEJNI STROJ 60 cm. tračno žago, vrtni stroj in brusilni stroj za nože 60 cm prodam. Vse s krogličnimi ležaji in na jermenjski pogon. Franjo Redl, Novaki - Jastrebarsko. 13

GLOBOK OTROŠKI VOZIČEK prodam za 6000 din. Poizvedbe v upravi »Lj. pravice-Borbe«. 97

RADIO-APARAT svebovne znamke, ugodno prodam Hauptman Jože. Vodnikova 13, Ljubljana. 48

VSARKOVSTNI STARIŠKI DENAR. kipe, slike itd. kupim. Ponudbe pod »Emona« oglašnomu oddelku. 98

JAMES CAIN: *Poneverjalec*

ROMAN

Skušal sem ugotoviti, kakšne namene bi utegnila imeti, pa sem dognal samo to, da kar norim za njo. Mislil sem in mislil, da se mi je že kar megiljo pred očmi, toda v njenih besedah in ravnanju ni bilo ničesar, kar bi mi dajalo pravico, da bi jo česar koli dolžil. Morda je mislila pošteno, morda pa me je imela še za večjo budalo, kakor se mi je samemu zdelo. Za budalo, s katerim se lahko poigra in še kaj. V banki je še zmeraj govorila z menoj kakor vsi ostali - prijateljsko, vedro, ljubeznivo. Nisem je več vozil na njene obiske na kliniko in tako je to trajalo tri ali štiri dni.

Tedaj pa je napočil dan, ko je bilo treba pregledati blagajno. In prepričeval sem se, da sem čakal edino nanj, da bi ukrenil nekaj zaradi tistih razlik. Odsel sem torej s Helmom od okence do okence in pregledal vsako ročno blagajno. Vsak uradnik je odprl svojo, Helm je prešel tenar, jaz pa sem sešteval končne vsote. Vsem ko sem pregledoval njeno blagajno, je stala poleg mene nesprenmenjenega izraza, ki je lahko pomenil marsikaj, vse pa je bilo seveda videti v redu, vse do zadnje pare. To sem tudi pričakoval. Lažno knjiženje je bilo arejeno tako, da se je ujemale z zneskom gotovine v ročni blagajni, ker pa je trajalo približno že leto dni, ni bilo nevarnosti, da bi mogli pri mesečnem zaključku kaj opaziti.

Ko sem se tisto popoldne vrnil domov, mi je postalo jasno, da ne želim v zadevi tega primanjkljaja ničesar ukreniti, dokler ne spregovorim z njo. V vsakem primeru sem hotel biti kavalirski.

Zato sem se zvečer odpeljal v Glendale in ustavil avto ob vznožju Mountaina Drivea, kakor že prej nekoč. Prispel sem zgodaj za primer, če bi tudi ona prišla zgodaj zaradi avtobusa, in čakal sem dokaj dolgo. Čakal sem tako dolgo, da sem že hotel oditi. Prav tedaj pa je naglih korakov prišla iz hiše. Počakal sem, da se mi je približala na kakih sto korakov in tedaj sem zahupal, da bi jo opozoril nase, kakor sva bila vajena. Začela je teči, mene pa je prevzel neprijeten občutek, da bo molče hitela mimo, in zato je nisem gledal. Teža zadovoljstva ji nisem hotel privoščiti.

Še preden pa sem se prav zavedel, so se vrata avtomobila odprla in zaprla in že je sedela poleg mene, mi stiskala roko in septela:

»Tako sem vesela, tako drago mi je, da ste prispeli.«

Med vožnjo do klinike sva govorila malo. Potem sem šel v kino gledat filmske tehnike, pa ne vem, kaj sem videl. Po glavni mi je rjilo tisto, kar sem ji hotel povedati ali poskusiti, da bi ji povedal. Naj pa sem še tako pripravljaval besede, ki bi jih izgovoril, vsakokrat sem se vmešaval v njeno družinsko življenje v želji, da bi zvedel, ali je Brent res imel kaj z neko drugo žensko. Zelel sem kratko in malo, da bi bila Sheila samo moja. Za to je šlo. Skušal sem prepričati samega sebe, da ona ničesar ne ve o poneverbi in da je ves čas imela poštene namene z menoj, da me resnično ljubi. Vrnil sem se k avtomobilu in vstopil vanj. Kmalu je tudi ona prišla s klinike in sestopila po stopnicah. Potlej se je ustavila, ko da o nečem razmišlja. Naposled se je napolila proti avtomobilu, toda tokrat se ji ni mudilo. Hodila je počasi. Ko je vstopila, se je zleknila na mehki sedež in zatisnila oči.

»Dave?«

Prvikrat me je zdaj poklicala po imenu. Zdelo se mi je, da čutim, kako mi srce utripa neke pod vratom.

„KOMGRAP“
GRABENO PODJETJE, BEOGRAD, čika Ljubina 12
kupi
40.000 do 60.000 kosov dvakrat stisnjene fasadne opeke za svoje gradbišče v Sabcu
Takošnja dobava - Za prevzem pošljemo predstavnik!
Ponudbe pošljite na gornji naslov ali na telefon 30-491.

Oglašujte v »Ljudski pravici-Borbi«

TEHNOSERVIS
PODJETJE ZA INOZEMSKA TRGOVSKA ZASTOPSTVA
IN KONSIGNACIJSKA SKLADIŠČA
BEOGRAD
OBILIČEV VENAC 4/III.
Telefon 23-648 in 22-492

Zastopa renomirane svetovne tvrdke z:

ELEKTRO-OPREMO, TEKSTILNIMI STROJI, GRADBENIMI IN RUDARSKIMI STROJI, TISKARSKIMI STROJI, ORODNIMI STROJI, ORODJE IN DRUGIM.

KONSIGNACIJSKA SKLADIŠČA:

- GUME ZA VSA VOZILA »INDIA«
- ANILINSKE BARVE ZA TEKSTIL IN USNJE »FRANCOLOR«
- PISALNI IN RAČUNSKI STROJI »EVEREST«

PODRUŽNICE:

BEOGRAD, BRACJE JUGOVIČA 21, TEL. 25-444
ZAGREB, PETRINJSKA 14, TELEFON 25-377
LJUBLJANA, KIDRIČEVA 1/IV (Nebotičnik), TELEFON 22-055
SARAJEVO, ULICA JNA 48, TELEFON 36-11
SKOPLJE, ULICA 274 ŠTEV. 10

PREDSTAVNIŠTVA:

REKA, ZAGREBAČKA ULICA 19, TELEFON 34-55
MARIBOR, GRAJSKI TRG 2

Berite in naročajte »Ljudsko pravico-Borbo«

»Prosim, Sheila?«
»Kako bi bilo, če bi nočjo presedela kako uro pri kaminu?«
»Bilo bi čudovito.«
»Moram, moram govoriti s teboj.«

Odpeljala sva se torej domov. Sam nama je odprl vrata, pa sem ga takoj odslovil. Odsla sva v salon in tudi tokrat nisem prižgal luči. Pomagala mi je zakuriti v kaminu, potlej pa sem hotel oditi v kuhinjo, da bi pripravil kaj za piti, pa me je zadržala.

»Pijača mi ne diši. Razen če bi ti hotel piti.«
»Ne, tudi jaz navadno ne pijem mnogo.«
»Pridi torej in sediva h kaminu.«

Sedla je v isti naslonjač, v katerem je sedela prejšnja let. Pazil sem, da ji ne bi dvoril. Dolgo je gledala v ogenj v kaminu, nazadnje pa je prišla moja roko in si jo ovila okrog vratu.

»All sem strašna?«
»Ne.«
»Tole imam tako rada.«

Začel sem jo poljubljati, pa mi je položila roko na usta in odmaknila obraz. Roke so ji zdrsnile na moja ramena, oči je zatisnila in dolgo molčala.

»Dave, nekaj ti moram povedati.«
»Kaj pa?«
»Dokaj žalostno je, a tiče se banke. Če pa bi ti bilo neprijetno, zvedeti na tak način, kar povej, pa odidem domov.«
»No dobro, kar povej.«
»Charles je zakrivil primanjkljaj.«
»Koliko?«
»Približno tisoč dolarjev. Devet, ena, tri, vejica, dva, šest, če želiš natanko vedeti. Tudi sama sem ga osumila. Nekaj sem opazila. Charles pa je trdil, da moje knjigovodstvo ni v redu. Nočjo pa mi je moral priznati.«